Ազգ

AZG
armenian newspaper

Սեպտեմբեր 19
1992
Շաբաթ

օրաթերթ
Բ տարի, թիւ 92 (184)
գինը 2 ռ.

Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47

դասիչ 69149

հեռ. 581841, ֆաքս 562941, տելեքս 243266 CPIRI SU

Գրաչովը հանդիպեց Տեր-Պետրոսյանին

Սեպտեմբերի 17-ին, ժամը 19-ին Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն իր նստավայրում հանդիպեց Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովի հետ: Այդ մասին մեր թղթակցին հաղորդեց նախագահի մամուլի ծառայության պատասխանատու աշխատակից Արամ Աբրահամյանը: Օգոստոսի 21-ին Հայաստանի եւ Ռուսաստանի նախագահների ստորագրած պայմանագրի համաձայն, հանդիպման ընթացքում քննարկվել է Հայաստանում Ռուսաստանի Դաշնության զորքերի կարգավիճակի մասին հարցը: Հանդիպմանը մասնակցել է նաեւ պաշտպանության գծով պետնախարարի պաշտոնակատար Վազգեն Մանուկյանը: Պավել Գրաչովը հանդիպել է նաեւ Հայաստանի պաշտպանության նախարար Վազգեն Սարգսյանի հետ: Նախարարները քննարկել են երկու երկրների նախարարությունների միջեւ համագործակցության եւ աշխատանքների համակարգման հարցերը: Երեկ, սեպտեմբերի 18-ին Պ. Գրաչովը մեկնեց Երեւանից: ■

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Հայաստանը ճիշտ մէկ տարի առաջ համաժողովրդական հանրաքուէով անկախ հռչակուեց: Հռչակուեց, բայց դեռ չդարձաւ: Չէր կարող դառնալ: Դա գործընթաց է, որ շարունակուելու է տակաւին: Շարունակուելու է անընդհատ: Օտար պետութիւնների կողմից ճանաչուելը, դիւանագիտական յարաբերութիւնների հաստատումը, դեսպանների ու պատուիրակութիւնների փոխանակումը, ՄԱԿ-ի եւ միջազգային այլ կազմակերպութիւնների անդամակցութիւնը, մէկ խօսքով՝ միջազգային իրաւունքի սուբյեկտ դառնալը գործընթացի սկիզբն են միայն, հարցի կարեւոր, բայց իրաւական-ձեւական կողմը:

Աւելի դժուարն այն միւսն է՝ փաստականը, իրողականը, որ օր-օրի վրայ է կերտւում, տքնութեամբ, քրտինքով, արիւնով: Ի տարբերութիւն առաջինի, փաստականը թուղթ չէ, խօսք չէ, յայտարարութիւն, օրհներգ, դրօշ կամ զինանշան չէ, այլ գործ եւ արդիւնք, գիտակցութիւն եւ ապրում, ազգ եւ պետութիւն: Այն իշխանութիւն է, տնտեսութիւն, դրամ, բանակ, սեփական ուժով երաշխաւորուած սահման, կրթութիւն, առողջապահութիւն, մշակոյթ, գիտութիւն, արուեստ, վերջապէս ազգի եւ ազգաբնակչութեան բնական աճն ու հոգեմտաւոր զարգացումը ապահովող ենթակառոյց:

Այդ բոլորը դեռ նոր պիտի ստեղծուեն, մենք պիտի ստեղծենք, միայն մենք: Երեւոյթները, որոնք շրջապատել են մեզ, որքան էլ բացասական, անցումային են իսկապէս, եթէ գիտենք յաղթահարել դրանք: Ինչպէս անցումային են եղել նախկին գաղութային շատ երկրներում, որտեղ մի պահ թուացել է, որ գաղութատիրութեան լծի տակ ապրելն աւելի ապահով է, հեշտ ու հեշտալի: Եւ մեր կենսամակարդակի ներկայ անկումը, նախայարձակ հարեւանների անպատժելիութիւնը, սովի ուրուականը, հանապազօրեայ հացի տագնապը, յանցագործութիւնների աճը, նոյնիսկ Արցախեան գոյամարտը բուռն է ապացոյցներն են դրա:

Բայց չմոռանանք, որ ինչպէս ամէն բան՝ անկախութիւնն էլ իր գինը ունի, մանաւանդ երբ փլուզմանն ու քայքայմանն է յաջորդում: Մենք էլ ենք դատապարտուած այդ անցումը կտրել-անցնելու: Այլ ելք չունենք: Վճռական առաջին եւ ճիշտ քայլն արդէն արել ենք, պիտի շարունակենք: Պիտի շարունակենք ընտելանալով այն ճշմարտութեան հետ, թէ յետայսու, եւ մէկ տարուց ի վեր, միայն մենք ենք պատասխանատուն մեր քայլերի, մեր լաւին ու վատին, մեր լաւ կամ վատ իշխանութիւնների, մեր կեանքի, ամէն ինչի համար:

Անկախութիւնը բախտ է նաեւ: Այն բախտաւորութեան պիտի վերածենք: ■

Հակառակորդը դուրս է մղվել Պողոսագոմերի գոտուց

Լաչինի միջանցքում երկու զոհ, երեք վիրավոր

Ինչպես հայտնում է Ղարաբաղի «Նորություններ» գործակալությունը, սեպտեմբերի 17-ի երեկոյան ադրբեջանական բանակի կազմավորումները զրահատեխնիկայի աջակցությամբ հարձակվել են Մարտունու շրջանի Բերդաշեն գյուղի վրա, բայց երեքժամյա ճակատամարտից հետո հետ են շպրտվել՝ մարտադաշտում թողնելով 30 սպանված: Խփվել է ադրբեջանական բանակի երկու միավոր զրահատեխնիկա: Հայկական կողմից զոհվել է մեկ եւ վիրավորվել մի քանի մարդ:

Նույն գործակալությունը հաղորդում է նաեւ, որ ադրբեջանական բանակը հայկական ջոկատների ճնշման տակ ստիպված է եղել դուրս գալ Մարտակերտի շրջանի Պողոսագոմեր գյուղի գոտուց: Ադրբեջանական կազմավորումները գնդակոծել են Մարտունու, Հադրութի եւ Ասկերանի շրջանների սահմանամերձ գյուղերը, ինչպես նաեւ Լաչինի մարդասիրական միջանցքի տարածքը, որտեղ զոհվել է 2 եւ վիրավորվել 3 մարդ:

Մինչդեռ, ինչպես հայտնում է Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունը, սեպտեմբերի լույս 18-ի գիշերը Մարտակերտի շրջանի Չլդրան գյուղի մոտ խփվել է հայկական մեկ տանկ եւ երկու հետեւակի մարտական մեքենա: Համաձայն նույն աղբյուրների, Ղարաբաղի հարավում ադրբեջանական բանակը ոչնչացրել է հայկական կազմավորումների մեկ հետեւակի մարտական մեքենա եւ մեկ «Գրադ» կայանք: ■

Վազգեն Մանուկյան. «Ես չէի կարող դրսում մնալ. դրված է Արցախի լինել-չլինելու խնդիրը»

Արցախի խնդիր, բանակի ստեղծում, պաշտպանական ու ռազմաարդյունաբերական համակարգեր. այս հարցերը կընդգրկի իր աշխատանքներում նախկին վարչապետ, այժմ պաշտպանության գծով պետնախարարի պաշտոնակատար Վազգեն Մանուկյանը: Երեկ ԳԽ նիստերի դահլիճում կայացած մամուլի ասուլիսում նա կրկին վերհիշեց մեկ տարի առաջ իր կողմից արված հայտարարությունները, ասելով, թե Արցախի խնդիրը մեր ազգի ապագայի բանալին է: Միեւնույն ժամանակ նա նշեց, թե ինքը չունի որեւէ գաղտնի ձեւ, որը կբերեր Արցախի հարցի լուծմանը: Փոխարենը նա կարեւորեց ազգի միասնությունը, նախ Ղարաբաղի, հետո ազգային բանակի խնդրում: Սակայն, ըստ նրա, դրան չի նպաստում հանրապետությունում ստեղծված բարոյահոգեբանական մթնոլորտը: Վազգեն Մանուկյանը մեկ անգամ եւս կրկնեց, թե մենք սովորական ազգ չենք եւ պետք է կարողանանք զանազանել ազգի համար ճակատագրական նշանակություն ունեցող հարցերը երկրորդականներից: *«Պետք է մշակենք հստակ արտաքին քաղաքականություն»*, ասաց նա: Իսկ ո՞րն է նրա վերադարձի պատճառը. նախագահի հետ համատեղ մշակված տակտիկական քա՞յլը, թե պատասխանատվությունն ամբողջությամբ չկրելու փորձը: Մեր այս հարցի առթիվ պետնախարարը որոշ համեմատություններ կատարեց եւ պատասխանեց, թե ոչ մի խաղ չի եղել, ուղղակի վարչապետությունից դուրս գալու պահին ինքը եղել է դրսում՝ ընդդիմության մեջ: Իսկ հիմա չի կարող այդպես մնալ, որովհետեւ դրված է Արցախի լինել-չլինելու խնդիրը: Պրն. Մանուկյանը կարեւորեց նաեւ իր մեծ դերը արցախյան շարժման մեջ եւ նշեց, որ իր պատասխանատվությունը պետք է կարողանա մինչեւ վերջ կրել: Իսկ այն հարցին, թե այս անգամ կունենա՞ արդյոք թիկունքից որեւէ աջակցություն, նա ասաց, որ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի, ՀՀՇ-ի եւ իր միջեւ այն ժամանակ դրված շատ սուր հարցերն արդեն մեղմացել են եւ հույս ունի, թե իրեն սատար կկանգնեն ժողովրդի մի մասն ու տարբեր կուսակցություններ, որոնց հետ նույնպես պատրաստ է համագործակցել: Պետնախարարն ինքնաքննադատությամբ մոտեցավ նաեւ իր վարչապետության շրջանին, ասելով, թե՝ *«ես ինձ մեղադրում եմ՝ պետք է ավելի վճռական լինեի»*: Ինչ վերաբերում է ներկային, նա պատրաստվում է որակական փոփոխություններ մտցնել իրեն վստահված ոլորտներում: Վերջում խոսելով ԱԺՄ-ի հետ կապերի մասին, Վազգեն Մանուկյանը նշեց, թե այդ խզումը ձեւական բնույթ է կրում, իսկ Ազգային դաշինքը դեռեւս չի կորցրել իր առաքելությունը: ■

Մարիո Ռաֆաելլի. Գուցե Ադրբեջանը «վերանայի իր դիրքորոշումը»

Մինսկի խումբը մշակել է սեւագիր փաստաթուղթ՝ ԵԱՀԽ-ի դիտորդների նախնական խումբ Ղարաբաղ ուղարկելու մասին: Այդ մասին ասվում է ԼՂՀ ԳԽ նախագահ Գեորգի Պետրոսյանին Մինսկի համաժողովի նախագահ Մարիո Ռաֆաելլիի ուղարկած նամակում: Նամակում նշվում է, որ զինվորական փորձագետներն արդեն պատրաստել են դիտորդների տեղաբաշխման տեխնիկական պլանը:

Դրա հետ միասին Ռաֆաելլիի ուղերձում նշվում է, որ Ադրբեջանի պատասխանները 60-օրյա զինադադարի վերաբերյալ թույլ չեն տալիս որոշել զինադադարի ժամկետները: Մարիո Ռաֆաելլին հույս է հայտնում, որ Ադրբեջանը «կվերանայի իր դիրքորոշումը»:

Մինսկի խորհրդաժողովի նախագահը հուսով է, որ զինադադարի գործելուց անմիջապես հետո նախապատրաստական աշխատանքները թույլ կտան «շտապ կարգով ԵԱՀԽ-ի դիտորդներին տեղաբաշխել»:

Հիշեցնենք, որ զինադադարը ըստ պայմանի, ուժի մեջ էր մտել սեպտեմբերի 1-ից, սակայն մինչեւ այժմ չի իրագործվում, հիմնականում ադրբեջանական կողմի կարծր դիրքի պատճառով: ■

Անգլիան մեղադրում է Գերմանիային

Արտահայտելով իր կառավարության տեսակետը, Բրիտանիայի ֆինանսների նախարարը երեկ խիստ դառն խոսքերով մեղադրեց Կոլի կառավարությանը համաշխարհային սակարաններում ստեղծած անհանգիստ մթնոլորտի ու եվրոպական դրամական համակարգից իտալական լիրի դուրս մնալու մեղքը բարդեց Գերմանիայի վրա: Նրան անձամբ պատասխանեց կանցլեր Կոլը Իտալիայից, որտեղ գտնվում էր պաշտոնական այցով: Ֆինանսների նախարարի դառն խոսքերը պետական մարդու պահվածքի հետ անհամատեղելի նկատելուց հետո մամուլի ասուլիսում նա հայտարարեց, թե Գերմանիան արեւելյան շրջանի քայքայված տնտեսությունը ժառանգելուց հետո ստիպված է ազդու քայլեր անել սեփական առողջացման համար: Մյուս կողմից, երեկ ֆրանսիական ազգային դրամատունը միջամտություն կատարեց ֆրանկը կայունացնելու ուղղությամբ, մինչ դանիական եւ պորտուգալական դրամանիշերը շարունակական ճնշման տակ էին մնում, իսկ անգլիական ֆունտը երկօրյա տենդից հետո զգուշավոր կայունություն էր ապրում: ■

Իրանը մերժեց OPEC-ին ենթարկվել

Նախորդ օրը Նավթարդյունահանող երկրների կազմակերպության (OPEC) Ժնեւում կայացած ժողովի ընթացքում նավթի գները ցածր նիշի վրա պահելու որոշումից դժգոհ, Իրանը երեկ հայտարարեց, թե չի ենթարկվի մինչեւ տարեվերջ տակառը 21 դոլլարի վաճառելու որոշմանը: Թեհրանը զգուշացրեց, թե հետայսու ինքն է ըստ շուկայի պահանջների որոշելու իր նավթի գինը: Իր հերթին, OPEC-ի անդամ մի այլ երկիր՝ Էկվադորը, երեկ հայտարարեց, թե դուրս է գալու կազմակերպությունից, անդամակցության ծախսերի մեծ լինելու պատճառով եւ նավթի գինը որոշելիս Սաուդյան Արաբիայի «մենատիրական» պայմաններին չենթարկվելու նպատակով: ■

Իտալիան վավերացրեց Մաաստրիխտի ուխտը

Իտալիայի սենատը 176 կողմ եւ 16 դեմ ձայներով վավերացրեց եվրոպական ավելի սերտ միություն ստեղծելու մասին Մաաստրիխտի ուխտը: Քվեարկությունից առաջ Իտալիայի արտգործնախարարը զգուշացրեց, որ պայմանագիրը չհաստատելու դեպքում ֆինանսական քաոսը կշարունակվի: ■

Բեռլինում սպանվել են 3 քուրդ ղեկավարներ

Երեկ կեսօրին Բեռլինի սրճարաններից մեկում մի խումբ զինյալներ հարձակում են գործել եւ սպանել 3 քրդերի, որոնք Իրաքում եւ Իրանում գործող «Ինքնավարություն Քրդստանի համար» կազմակերպության ղեկավարներն էին: ■

Կարաջիչ. Իսլամները պատրաստ չեն բանակցության

Ժնեւում երեկ ավարտվեց Բոսնիայում կռվող հակամարտ կողմերի միջեւ անուղղակի հանդիպումը: Եվրահամայնքի կողմից լորդ Օուենը եւ ՄԱԿ-ի կողմից Սայրուս Վենսը առանձին հանդիպումներ ունեցան նրանցից յուրաքանչյուրի հետ: Արդյունքների մասին ոչինչ չհրապարակվեց: Միայն Բոսնիայի նախագահ դոկտոր Կարաջիչը մեղադրեց իսլամներին, թե նրանք պատրաստ չեն բանակցությունների: ■

Հայաստանի նախագահի նոր խորհրդականը

Ինչպես հաղորդեցին «Նոյյան տապանին» Հայաստանի Հանրապետության նախագահի մամուլի կենտրոնից, նախագահի խորհրդական է նշանակվել Նիկոլ Բագրատի Շահգալդյանը: Նա ծնվել է 1945 թ. Թեհրանում, ավարտել է Նյու Յորքի Կոլումբիայի համալսարանը: Ն. Շահգալդյանը քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր է: Նրա նեղ մասնագիտության շրջանակում Միջին Արեւելքի երկրներն են, քաղաքական-ռազմավարական, սոցիալ-տնտեսական, էթնիկական եւ միջազգային հարաբերությունները: Բացի մանկավարժական ղեկավար գործունեությունից, պրն. Շահգալդյանը ԱՄՆ-ի բարձրաստիճան պետական շրջանակների խորհրդականն էր: Նա արտասահմանում հրատարակված բազմաթիվ գրքերի եւ մենագրությունների հեղինակ է: Ն. Շահգալդյանը տիրապետում է լեզուների, ամուսնացած է, ունի 2 երեխա: ■

ԱՊՀ երկրները համաձայն միացյալ էներգետիկ համակարգին

Սեպտեմբերի 18-ին Ռուսաստանի կառավարության փոխվարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինը խորհրդակցություն է անցկացրել ԱՊՀ անդամ-երկրների էներգետիկական խորհրդի մեջ մտնող մի շարք հանրապետությունների վառելիքա-էներգետիկ համալիրի ներկայացուցիչների հետ: Ինչպես հայտնի դարձավ «ԻՖ»-ին, խորհրդակցության ընթացքում Ռուսաստանի, Բելառուսի, Ուզբեկստանի, Հայաստանի, Ղազախստանի եւ Մոլդովայի էներգետիկ համակարգերի ղեկավարները քննարկել են 1992-1993 թթ. աշնանային-ձմեռային ժամանակաշրջանում այդ հանրապետությունների էլեկտրամատակարարման հարցերը: Ուշագրավ է, որ խորհրդակցությունը տեղի է ունեցել Ռուսաստանի կառավարության նիստի հաջորդ օրը, երբ հավանություն է տրվել առաջիկա աշնանը եւ ձմռանը Ռուսաստանի բնակչությանը եւ ժողովրդական տնտեսությունը վառելանյութով, ջերմաէլեկտրաէներգիայով ապահովելու միջոցառումներին:

Հանրապետությունների ներկայացուցիչները արտահայտվել են էներգամատակարարման միասնական համակարգի պահպանման եւ ԱՊՀ անդամ-պետությունների արդյունաբերությանը եւ բնակչությանը էլեկտրաէներգիայով ապահովելու համատեղ աշխատանքի շարունակման կողմ: ■

digitised by A.R.A.R.@

ՀՌԱԿ հանրապետական վարչությունում

Հայաստանի ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության սեպտեմբերի 17-ին տեղի ունեցած նիստում հիմնականում քննարկվեց հանրապետությունում ստեղծված սոցիալ-տնտեսական ծանր իրավիճակը:

Նշվեց, որ գործնականում լրիվ շրջափակման մեջ գտնվող հանրապետության ղեկավարները արտաքին քաղաքականության բնագավառում համարժեք ակտիվություն հանդես չեն բերում: Լինելով ԱՊՀ-ի անդամ՝ այդ համագործակցության առջեւ հաղորդակցության ճանապարհների անվտանգությունը ապահովելու կամ բեռնատար ինքնաթիռների միջոցով Հայաստանի համար գնված սննդամթերքն ու վառելիքը տեղափոխելու հարց չի դրվում, վրաց-աբխազական կոնֆլիկտում ամենից ավելի տուժող հանրապետությունը լինելով հանդերձ, հակամարտ կողմերին բանակցությունների սեղանին նստեցնելու ջանքեր չեն գործադրվում:

Ընդգծվեց նաեւ, որ նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունների մեջ ամենացածր միջին աշխատավարձ սահմանելով հանդերձ հանրապետության իշխանությունները ամենախիստ հարկային քաղաքականություն են վարում, ինչը, արտաքին ներդրումների ապահովման եւ նման այլ օրենքների, ինչպես նաեւ չափազանց վերաբերմունքի բացակայության պայմաններում հանրապետությունից վանում են արտասահմանյան եւ ներսի գործարարներին, որոնք հաջողությամբ գործում են ռուբլու գոտում գտնվող այլ ինքնիշխան պետություններում:

Գտնելով, որ այս ամենը մոտեցող ձմռան ամիսներին ավելի ծանր վիճակի մեջ է գցելու ազգաբնակչությանը, ինչը որ ի վերջո կարող է հանգեցնել անիշխանության, վարչությունը որոշեց ոչ միայն պահի վտանգավորությունը ընդգծող հայտարարություն հրապարակել, այլեւ նախապատրաստել տնտեսական անմխիթար վիճակից դուրս գալու կոնկրետ առաջարկություններ, որոնք խորհրդարանի ՀՌԱԿ խմբակցության հետ համաձայնեցնելուց հետո կառաջադրվի ՀՀ Գերագույն խորհրդի քննարկմանը:

Միաժամանակ ՀՌԱԿ պատգամավորական խմբակցությանը հանձնարարվեց ԳԽ 5-րդ նստաշրջանում հանրապետությունում ստեղծված տնտեսական դրության հարցը առաջնահերթ քննարկելու առաջարկությամբ հանդես գալ:

Նիստում քննարկվեցին նաեւ կազմակերպչական հարցեր: ■

Ռ. Միրզախանյանի հանդիպումները

Սեպտեմբերի 13-ին Հայաստանի ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը ժամանեց Տորոնտո: Նույն օրը նա «Արփինյան» սրահում հանդես եկավ զեկուցումով՝ նվիրված Հայաստանի անկախության առաջին տարեդարձին:

Հաջորդ օրը առավոտյան Ռ. Միրզախանյանը հանդիպում ունեցավ Կանադայի հայոց հոգեւոր առաջնորդ Հովնան եպիսկոպոս Տէրտէրյանի հետ: Նույն օրը կեսօրին նա եղավ Օնտարիոյի նահանգապատանը, որտեղ խոսակցություն ունեցավ նահանգի խորհրդարանի նախագահ Դեյվիդ Ուորների հետ: Երեկոյան Ռ. Միրզախանյանը այցելեց ՍԴ հնչակյան կուսակցության «Նոր սերունդ» ակումբ, որտեղ զրույց ունեցավ կուսակցության Կանադայի լիազոր ներկայացուցիչ Պետրոս Մուշյանի հետ:

Սեպտեմբերի 15-ին ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության ատենապետը մեկնեց Մոնրեալ, որտեղ հանդիպում կունենա ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության ատենապետ դոկտ. Արշավիր Գյոնջյանի հետ, զեկուցումով հանդես կգա ՌԱԿ-ի Մոնրեալի պաշտոնաթերթ «Ապագայ»-ի տարեդարձի հանդիսությանը:

Անիի պահպանության կենտրոնը դիմում է Թուրքիայի նախագահին եւ վարչապետին

Անիի պահպանության եւ ուսումնասիրման միջազգային գիտական կենտրոնը դիմում է հղել Հայաստանի Հանրապետության արտգործնախարարությանը, որ ասվում է, թե 1990 թ. ապրիլին Ֆրանսիայի Ստրասբուրգ քաղաքում հրավիրված միջազգային գիտաժողովը հատուկ ուշադրություն է դարձրել Անի քաղաքի տարածքում պահպանված հուշարձանների հետագա ճակատագրին, հաշվի առնելով հատկապես 1988 թ. դեկտեմբերի 7-ի երկրաշարժի հասցրած վնասները: Այդ առթիվ կենտրոնը Թուրքիայի նախագահին եւ վարչապետին հասցեագրված գրություն է ներկայացրել, որ առաջարկվում է թուրք եւ հայ մասնագետների համատեղ ջանքերով պահպանել եւ վերականգնել Կարսի մարզում եւ, առաջին հերթին, Անիում կործանման վտանգի տակ գտնվող հայկական հուշարձանները:

Դիմումի մեջ նշվում է նաեւ, որ Անիի տարածքում գտնվող հուշարձանների վերականգնման, ամրացման եւ կոնսերվացման բոլոր տեսակի աշխատանքների ֆինանսավորումը, բանվորական ուժի եւ շինանյութի ապահովումն իր վրա է վերցնում Անիի պահպանության եւ ուսումնասիրման միջազգային գիտական կենտրոնը, իսկ Անի քաղաքն առաջարկվում է հայտարարել պատմամշակութային միջազգային արգելոց-թանգարան:

Այդ մասին Հայաստանի արտգործնախարարությունը հատուկ գրությամբ սեպտեմբերի 14-ին տեղյակ է պահել Մոսկվայում Թուրքիայի Հանրապետության դեսպանությանը: ■

Կանանց ամերիկյան կոնֆերանսի հանդիպումներն սկսվեցին Հայաստանից

Երեկ Երեւանի պետական համալսարանի գիտխորհրդի նիստերի դահլիճում իր աշխատանքն սկսեց «Կանայք հանուն առաջադեմ եւ ժողովրդավար Հայաստանի» հավաքը, պատերազմից խաղաղության անցման, Հայաստանի էկոլոգիական իրավիճակի, ժողովրդի կենսապայմանների բարելավման վերաբերյալ հարցերը, ինչպես նաեւ կանդրադառնա ժողովրդավարության հաստատման եւ ամրապնդման խնդիրներին: Հավաքին մասնակցում են կուսակցությունների կին գործիչներ, գործարար կանայք, գիտնականներ եւ Միացյալ Նահանգներից ժամանած հյուրեր:

Կանանց հայ միջազգային ընկերակցության անդամ, ամերիկահայ Իվա Մեծորյանը ասաց, որ հավաքի նախաձեռնողը ԱՄՆ-ի կանանց ազգային կոնֆերանսն է (ԿԱԿ), որը կին ղեկավարների հանդիպումներ է ցանկացել անցկացնել նախկին Խ. Միության բոլոր հանրապետություններում: ԿԱԿ-ի հայ աշխատակցուհիների խնդրանքով նման հանրահավաքների շարքը որոշվել է սկսել Հայաստանից:

Կազմակերպության կոմիտեի փոխնախագահ Սառա Հարդերն իր ողջույնի խոսքում նշեց, որ իրենք չեն կարող հանրապետության կանանց խնդիրների լուծման վերաբերյալ պատրաստի դեղատոմսեր տալ, սակայն պատրաստ են ծանոթանալ հայուհիներին հուզող հարցերին, նրանց փոխանցել կանանց եւ երեխաների իրավունքների պաշտպանության համար պայքարի իրենց փորձը:

Տիկ. Հարդերը նշեց, որ կանանց ամերիկյան կոնֆերանսը կարող է միջնորդել ծանոթացնել հայ կանանց՝ արտասահմանյան իրենց գործընկերների հետ կապեր ստեղծելու հարցում:

Պ. Հ.

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը կոնստրուկտիվ հանդիպման կողմնակից է

Վերջին օրերս ադրբեջանական մամուլը հաղորդում է, թե իբր Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հրաժարվել է մասնակցել Նուրսուլթան Նազարբաեւի մասնակցությամբ Ադրբեջանի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյի հետ հանդիպմանը: Ինչպես երեկ հաղորդեցին «Սնարք»-ի թղթակցին Հայաստանի նախագահի մամուլի ծառայությունում, այդ հաղորդագրությունը չի համապատասխանում իրականությանը: Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը գտնում է, որ այդպիսի հանդիպումը կարող է տեղի ունենալ, սակայն անհրաժեշտ է այն նախապատրաստել պատշաճ ձեւով եւ անցկացնել բարձր մակարդակով: Հայաստանի նախագահի կարծիքով, նմանատիպ հանդիպումը հնարավոր է այն դեպքում, երբ այն հնարավորություն տա դադարեցնել Ղարաբաղի պատերազմը եւ մոտեցնել այդ շրջանում խաղաղության վերահաստատումը: ■

ԼՂՀ ինքնապաշտպանության շտաբը հերքում է

Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունը Ռուսաստանի զանգվածային լրատվության միջոցներում, ինչպես նաեւ հեռուստատեսությամբ շարունակում է արծարծել պատանդ վերցված 6 ռուս զինվորների մասին այն լուրերը, թե իբր նրանք վարձկաններ են եւ մարտնչում էին Լեռնային Ղարաբաղի ինքնապաշտպանության հայկական ջոկատների կողմից: Հետաքրքրական է, որ այդ ամենի էությունն ամեն անգամ մեկնաբանվում է կադրից դուրս ձայնի եւ ոչ թե զինծառայողների կողմից: ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերի շտաբը կտրականապես հերքում է նշված ազգանուններով ծառայողների առկայությունը զինված կազմավորումների կազմում: ■

Վերսկսվել են ադրբեջաներեն ռադիոհաղորդումները

Չորս տարվա ընդմիջումից հետո Լեռնային Ղարաբաղում վերսկսվել են ադրբեջաներեն ռադիոհաղորդումները: Այդ մասին սեպտեմբերի 18-ին «Սնարք»-ին հաղորդեց ԼՂՀ լրատվության եւ մամուլի պետական դեպարտամենտի ղեկավար Մարսել Պետրոսյանը: Սկզբում այդ ծրագրերը եթեր կտրվեն շաբաթական մեկ անգամ եւ կկրկնվեն հաջորդ օրը: Պետրոսյանի խոսքերով, հաղորդումները նախատեսված են շրջանի ադրբեջանալեզու բնակչության ամենալայն շրջանակի համար: Դեպարտամենտի ղեկավարը գտնում է, որ հաղորդումների վերսկսումը կարող է քաղաքական հիմք ծառայել ղարաբաղյան հակամարտության հետագա խաղաղ կարգավորման գործում: ■

ԱՄՆ-ի դեսպանը հավատարմագրեր հանձնեց Էլչիբեյին

Ադրբեջանում ԱՄՆ-ի դեսպան Ռիչարդ Մայլսը չորեքշաբթի օրը հավատարմագրեր հանձնեց Աբուլֆազ Էլչիբեյին: «Պաշտոնական Վաշինգտոնը շահագրգռված է Ադրբեջանի հետ համակողմանի կապերի զարգացմամբ», հայտարարեց դեսպանը: Խոսելով հայ-ադրբեջանական հակամարտության կարգավորմանը Վաշինգտոնի հավանական մասնակցության մասին, Մայլսը նշեց, որ հնարավոր նախաձեռնությունը կհաջորդի ԵԱՀԽ-ի ջանքերին: ■

Ռուս 62 գործակալներ վտարվել են Ադրբեջանից

Ընթացիկ տարվա հինգ ամիսների ընթացքում Ռուսաստանի հատուկ ծառայությունների 62 գործակալներ, որոնց մեծամասնությունը հետախուզության սպաներ են, վտարվել են Ադրբեջանից: Այդ մասին «Խաբար-սերվիս»-ի թղթակցին հայտարարեց հանրապետության ներքին գործերի նախարար Իսկանդեր Համիդովը: ■

«Գլաձոր»ում դասերն սկսվել են, բայց կրկին ռազմագիտություն չեն անցնում

Նախկին Շահումյանի անվան դպրոցի շենքում մի կերպ ծվարած Գլաձոր համալսարանը, որպես ոչ պետական բուհ, ինչպես ընդունված է կարծել, ընդունվելն ու սովորելը դյուրին են: Բայց միայն առաջին հայացքից: Համալսարանի ռեկտոր Ժորա Ջհանգիրյանը մեզ հավաստիացրեց, որ եւ քննությունները, եւ ուսուցումը տարվում են բավական լրջությամբ ու խստությամբ:

Համալսարանի աշխատանքը հունի մեջ է մտել, բայց կան խոչընդոտներ, որոնք 2 տարի շարունակ խանգարում են նրա նորմալ գործունեությանը: Նախ, շենքային պայմանները, ապա ֆինանսական դժվարությունները: «Գլաձոր»ից գանձվում են Հայաստանում գործող բոլոր տեսակի հարկերը, այդ թվում ավելացված արժեքի հարկը: *«Ինձ համար այդ հարկն անհասկանալի է եւ իր էությամբ, եւ մեզ վրա տարածելու տնտեսական հիմքով: Բուհն արժեք է ստեղծում ուսումնառության 5 տարիների ընթացքում: Նկատի ունեմ մարդ-մասնագետին, որի սոցիալական արժեքը կարող է որոշվել միայն նրա հետագա գործունեության ընթացքում»*, ասում է պրն. Ջհանգիրյանը: Մենք արժեք չենք ավելացնում, հետեւաբար 1 ռուբլուց 28 տոկոսի չափով գանձվող հարկը անհեթեթ է:

Մեզ հետաքրքրում էր հատկապես ռազմական գործի դրվածքը: Քանի որ համալսարանից երիտասարդներին բանակ չեն տանում, ըստ էության, նրանք պետք է որ անցնեին նաեւ ռազմական ուսուցում: Բայց ինչպես՝ պարզվեց ռեկտորի բացատրությունից, դեռ երկու տարի առաջ դիմել են կառավարությանը ռազմական ամբիոնի ուժերով ռազմագիտությանը մեկ օր հատկացնելու խնդրանքով, որպեսզի հայոց բանակի համար սպաներ պատրաստեն: Փոխարենը բարձրագույն կրթության եւ գիտության նախարարությունից պատասխան է եկել, թե կառավարական որոշում կլինի, մի քանի կանեն: Որոշումն ընդունվել է դեռ այս տարվա ապրիլի 21-ին, բայց առայժմ կյանքի չի կոչվել: Մինչդեռ համալսարանը պատրաստ է զինվորական գործի 5 դասախոսների ամսական 5 հազար ռուբլի վճարել՝ շաբաթական ընդամենը 1 պարապմունք անցկացնելու համար:

Ըստ պրն. Ջհանգիրյանի, իրենց առաջարկի մեջ երկու միտում են փնտրում, համալսարանի հեղինակության բարձրացում եւ բանակում չծառայելու հեռանկար: Բայց՝ չէ՞ որ ավարտելուց հետո, միեւնույն է, ուսանողներին տանում են բանակ: Լավ չէ՞ արդյոք նրանց զինակոչել որպես պատրաստված սպաներ, քան մի քանի ամիս եւս կորցնել բանակում՝ ռազմական գործում հմտանալու համար:

Ա. Հ.

Հայաստանը մասնակցել է Գրոզնիի ժողովին

Նոր տեղեկություններ «Կովկասյան կլոր սեղանի» մասին

Մեր նախորդ համարներից մեկում գրել էինք, թե սեպտեմբերի 4–5-ին Գրոզնիում տեղի ունեցած «Կովկասյան կլոր սեղանին» հրավիրվել էր նաեւ Հայաստանը, այնուհետեւ շարունակել, թե «ՀՀ նախագահի մամուլի ծառայությունից հայտնեցին, որ նախագահի ապարատից ոչ ոք Գրոզնի չի մեկնել: Այլ հասարակական կազմակերպություններին, կուսակցություններին զանգելը նույնպես արդյունք չտվեց: Մեզ չհաջողվեց ստանալ այդ լուրի հաստատումը»:

Միանգամայն պատահաբար իմացանք, որ Չեչնիայի մայրաքաղաքում Հայաստանը ներկայացրել է ՀՀ բնության եւ շրջակա միջավայրի նախարար Կարինե Դանիելյանը: Այդ կապակցությամբ նա տվեց հետեւյալ պարզաբանումը. «Հայկական բնապահպանների պատվիրակությունն այդ ժամանակ Գրոզնիում էր գտնվում միանգամայն այլ նպատակներով՝ մեզ հրավիրել էին մասնակցելու Կովկասի կանաչների շարժման ներկայացուցիչների եւ բնապահպանական խորհրդի համատեղ նիստին: Բայց երբ պարզ դարձավ, որ Հայաստանի ներկայացուցիչները տեխնիկական դժվարությունների պատճառով չեն կարող ժամանել Գրոզնի եւ մասնակցել «Կովկասյան կլոր սեղանին», հանրապետության նախագահի ապարատից առաջարկեցին մեզ հարմար կարգավիճակով մասնակցել դրա աշխատանքներին: Մենք՝ ես, Երրորդ խորհրդի պատգամավոր, Հելսինկյան քաղաքացիական համագումարի հայկական կոմիտեի անդամ Նատալյա Մարտիրոսյանը եւ պետհամալսարանի դասախոս, Հայաստանի կանաչների միության փոխնախագահ Ազգանուշ Ղարիբյանը որոշեցինք ներկայանալ որպես դիտորդներ եւ ամեն ինչ արեցինք, որ հակադրվենք Ադրբեջանի բավականին մեծաքանակ պաշտոնական պատվիրակության ղեկավարի՝ Կովկասի մուսուլմանների հոգեւոր առաջնորդ Հաջի Ալլահշուքյուր Փաշազադեի հակահայկական տրամադրություններ տարածելու ջանքերին: Նա առանձնահատուկ կրքոտությամբ Հայաստանին մեղադրում էր ագրեսիայի, իսկ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Առաջինին՝ անհաշտ դիրքորոշման մեջ: Ընդհանրապես զգացվում էր, որ Ադրբեջանը երկար ժամանակ Հյուսիսային Կովկասում հակահայկական քարոզչությամբ է զբաղվում: Դրա արդյունքները դեռեւս խիստ շոշափելի չեն, այնտեղ կրոնական գործոնը դեռեւս մեծ դեր չի խաղում եւ միշտ ներկայացված տեղեկատվությունը հասկացողությամբ է ընդունվում, սակայն եթե Հայաստանը, հենվելով տեղի համայնքների վրա, անհրաժեշտ բարյացակամ մթնոլորտ ստեղծելու ջանքեր չգործադրի, ապա ի վերջո ցավալի փաստերի առջեւ կկանգնենք»:

Հ. Պ.

digitised by A.R.A.R.@

Հիքմեթ Հաջի-զադե. «Ռուսաստանը կարող է վճռական դեր խաղալ Ղարաբաղի հարցում»

Մոսկվայում Ադրբեջանի լիազոր ներկայացուցիչը պատասխանում է «Իզվեստիայի» հարցերին

– Այսօր շատ են վիճում Արեւելքում Ռուսաստանի վարած քաղաքականության մասին, հատկապես այն հանգամանքից ելնելով, որ Անդրկովկասի հանրապետությունները փոխում են իրենց արտաքին քաղաքական կողմնորոշումները: Ինչպե՞ս են այդ խնդրին նայում Բաքվում:

– Ինչ էլ լինի, մենք, ըստ էության, շարունակում ենք մնալ միացյալ մարմին: Իսկ պարադոքսն այն է, որ բոլոր հանրապետություններում հասարակական կարծիքը ձգտում է մեկուսացնել մեզ միմյանցից: Դա կարող է բերել տխուր հետեւանքների՝ Բաքվի համար ավելի մեծ չափի, քան Մոսկվայի: Այն երկյուղը, որ Ադրբեջանը դեմքով կշրջվի դեպի Թուրքիան, իհարկե, անհիմն է: Մենք մեծ համակրանք ենք տածում մեր դրացիների նկատմամբ, էթնիկապես շատ մոտ ենք: Սակայն կանցնեն տասնամյակներ, մինչ Ադրբեջանը եւ Ռուսաստանը կարողանան ընտելանալ առանց մեկը մյուսի ապրելուն:

– Ինչպիսի՞ն կարող է լինել Ռուսաստանի դերը ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման գործում:

– Ալմա-Աթայում ձեռք բերված համաձայնությունները կարեւոր քայլ են, սակայն ես անձամբ մտածում եմ, որ հետագայում առանց Ռուսաստանի գործը գլուխ չի գա: Նա կարող է շատ բան անել, անչափ շատ, քան որեւէ մեկը, դա դառնում է ավելի ակնառու: Մեզ թվում է, որ նա արդեն բարոյական իրավունք չունի մի կողմ քաշված մնալու: Էլ չեմ ասում այն մասին, որ ղարաբաղյան հարցի լուծումից ինչ-որ չափով կախված է նաեւ բուն Ռուսաստանի ճակատագիրը: Նրա տարածքի մի մասը Կովկասում է:

Մենք գտնում ենք, որ լուծումը պետք է լինի ԵԱՀԽ-ի եւ ՄԱԿ-ի կանոնադրության սկզբունքներին համապատասխան, որոնք հռչակում են սահմանների անխախտելիությունը եւ ազգային փոքրամասնությունների մշակութային ինքնավարություն ունենալու իրավունքը: Մենք պատրաստ ենք Ղարաբաղում մեր հայ քաղաքացիների հետ միասին քննարկել այդ իրավունքների վերաբերյալ ցանկացած խնդիրները՝ հայկական դպրոցներ, բուհ: Իհարկե: Թող տեղական ղեկավարություն ընտրեն, միլիցիա նշանակեն տեղի բնակիչներից: Սահմանը ազատ կտրել-անցնել են ուզում, խնդրեմ, այս ամենը կարելի է կարգավորել ընդհանուր ժողովրդավարական ընթացքի շրջանակներում, համաձայն միջազգային պրակտիկայի: Մենք պատրաստ ենք Ղարաբաղ հրավիրել ցանկացած փորձագետների, դիմել միջազգային կազմակերպությունների փորձին եւ ընդունել նրանց երաշխավորությունները:

Ադրբեջանը եւ Հայաստանն այնքան են կախված Ռուսաստանից, որ նրա միայն հեղինակավոր խոսքը բավական է շատ տաք գլուխներ պաղեցնելու համար: Սակայն այդ խոսքը ասված չէ, մենք այն չենք լսում: Խաղաղության վերացական կոչերն անիմաստ են, որովհետեւ յուրաքանչյուր կողմ այն վերագրում է հակառակորդին, համոզված լինելով, որ «Մենք ցանկանում ենք խաղաղություն, իսկ նրանք...»:

Ինչ-որ մեկը պիտի պատժվի, պիտի տանուլ տա:

– Նաեւ Ադրբեջա՞նն է պատրաստ «տանուլ տալու»:

– Ես կարող եմ խոսել հանրապետության դիրքորոշման մասին: Այո՛, երբ հեղինակավոր անաչառ իրավաբանները մեզ մատնանշեն, որ այդպես պետք է լինի, եւ ոչ ուրիշ կերպ, որովհետեւ հենց այդպես է ընդունված ամբողջ աշխարհում, եւ միայն դա է տանում անվտանգության ու համագործակցության: Սակայն ինչ-որ մեկը իր վրա պատասխանատվություն պիտի վերցնի ասելու, թե ինչպիսին պիտի լինի խաղաղությունը, ինչ կլինի Ղարաբաղի հետ: Հայկական կողմը հանդես է գալիս Ղարաբաղի անջատման օգտին: Ադրբեջանի համար դա անընդունելի է: Օրինակ, խոսում են հայ բնակչության անվտանգության երաշխիքների մասին եւ ասում, թե դրա համար պետք է կոնֆեդերատիվ պետության մի հանրապետություն լինել: Ինչո՞ւ: Թող մեկն ու մեկը ինձ բացատրի, ինչո՞ւ հանրապետությունը կարող է մարդկանց պաշտպանել ինչ-որ ելուզակներից, որոնք կխախտեն իր սահմանները, կկրակեն եւ կսպանեն, իսկ ինքնավար մարզը՝ ոչ: Իմ կարծիքով, խնդիրը զուտ հոգեբանական է՝ հաղթել, ռեւանշ ձեռք բերել... Երկու կողմն էլ ասում են, որ ավելի լավ է մեռնել, որ «խայտառակությունն ավելի վատ է, քան սովը եւ մահը»: Այսպես գործը առաջ չի գնա:

– Հիքմեթ-բեկ, դուք ենթադրում եք, թե բավական է, որ Ռուսաստանն արտահայտվի խաղաղության օգտին, եւ վերջ կտրվի ամենաանհաշտ պատերազմներից մեկին:

– Երբ խաղաղության ցանկությունն անկեղծ է, կարծում եմ՝ այո: Չգիտեմ, արժե՞ գրել այս մասին, ինքներդ որոշեք. Լեռնային Ղարաբաղին որտեղի՞ց բենզին, որտեղի՞ց փամփուշտ, ուղղաթիռներ, որտեղի՞ց դրանք Ադրբեջանին, Հայաստանին: Ռուսաստանից, ոչ թե Միացյալ Նահանգներից: Ռուսաստանը կարող է ասել, որ համաձայն միջազգային օրենքներին մեր իրավաբանները մշակել են մի ինչ-որ դիրքավորում, եւ մենք ձեզ խնդրում ենք ենթարկվել, այլապես կմտցվեն արգելքներ: Եւ վերջ: Հենց երկրորդ օրն արդեն բոլորովին ուրիշ խոսակցություն կլինի: Միգուցե ես սխալվում եմ:

– Իսկ ըստ Ձեզ, ինչո՞ւ Մոսկվան մինչեւ հիմա դա չի անում:

– Բուն Ռուսաստանը շատ խնդիրներ ունի, եւ, ըստ երեւույթին, ձեռքը դրան չի հասնում: Բացի դրանից, մշակված չէ հստակ մոտեցում մերձավոր արտասահմանի նկատմամբ: Ես այդ տպավորությունն ունեմ, գուցե ես սխալվում եմ... Այնպիսի տպավորություն է ստեղծվում, որ որոշ քաղաքագետներ ինչ-որ վախ ունեն երեւակայական մուսուլմանական սպառնալիքից, Ռուսաստանին վախեցնում են քրիստոնյա-մուսուլմանական մեծ պատերազմով: Ավելի խելամիտ մոտեցումը, իմ կարծիքով, այն է, որ պետք է մտածել համագործակցության, վստահության, հարգանքի մասին:

Հ. Լ.

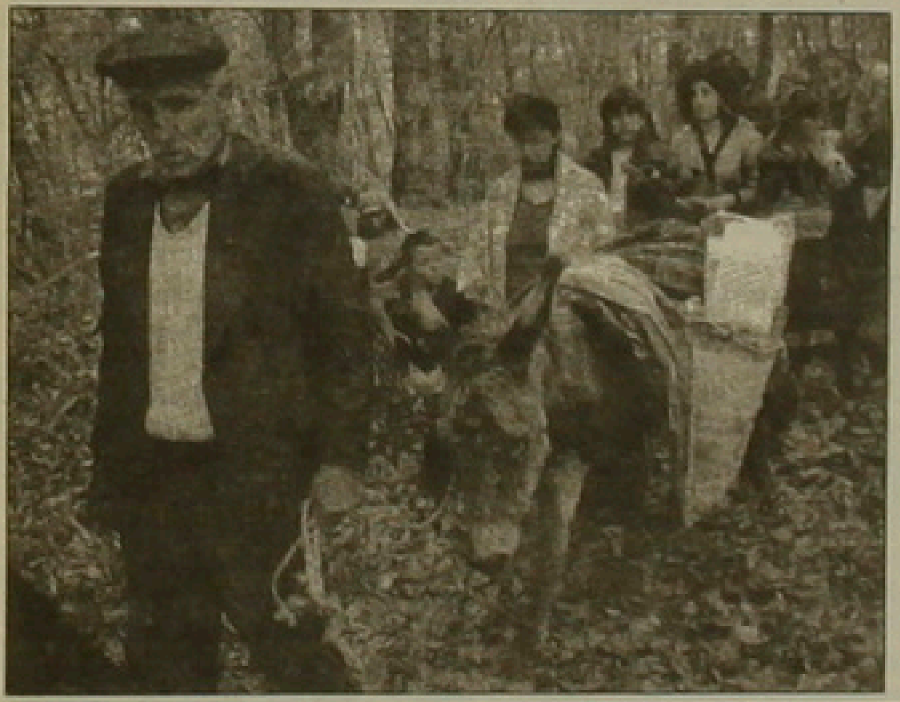

Նյու Յորքի հայոց առաջնորդարանի հիմնադրամի նոր նախաձեռնությունները

Խոստացված 4000 տոննա անվճար կարագը Հայաստան կհասնի՝ շրջանցելով Թուրքիան

Մենք բազմիցս անդրադարձել ենք Հայ առաքելական եկեղեցու ԱՄՆ-ի արեւելյան թեմի առաջնորդարանի որոշումով 1988 թ. երկրաշարժից հետո ստեղծված հիմնադրամի՝ Հայաստանում ձեռնարկած գործերին:

Այսօր արդեն շահագործման է հանձնված Ստեփանավանում կառուցվող երկհարկանի՝ վեց շենքերից երկուսը, իսկ մյուսները աստիճանաբար կբնակեցվեն մինչեւ այս տարվա վերջը:

Շարունակվում են հիմնադրամի բժշկական ծրագրերը. հանրապետություն են առաքվում դեղորայք եւ բժշկական սարքավորումներ, ԱՄՆ վերապատրաստման են ուղարկվում առողջապահության տարբեր բնագավառների աշխատողներ, այդ թվում ֆինանսիստներ, գրադարանավարներ, ղեկավարներ, ապահովագրողներ: Տեղ է հասել ստվար բժշկական գրականություն, որոնք հանձնվել են առողջապահության նախարարության գրադարանին:

Զգալի է նաեւ գյուղատնտեսությանը ցույց տված օգնությունը. անցած տարի բերվեց կարտոֆիլի հատուկ տեսակի սերմացու: Յուտա նահանգի ֆերմերների՝ կովերի կաթնատվության բարձրացման փորձը ուսումնասիրելու նպատակով ԱՄՆ մեկնած հայ անասնապահների ծախսերն են հատուցվել:

Հիմնադրամի միջոցների եւ Միացյալ Նահանգների օգնության շնորհիվ հազարավոր տոննա սննդամթերք է բաժանվել կամ մատչելի գներով վաճառվել բնակչությանը:

Սակայն այս հարցում անհարմարություններ ստեղծվեցին, երբ նախօրոք հայտարարված յուրաքանչյուր մարդուն անվճար տրվելիք 900-ական գրամ կարագի բաշխումը այդպես էլ չկատարվեց:

Վերջերս կրկին Հայաստան եկած հիմնադրամի վարիչ Արեդ Բլբուլջյանը պարզաբանեց, թե իրենց մտադրությունները չեն փոխվել, պարզապես Թուրքիան 4000 տ կարագը իր տարածքով տեղափոխելու թույլտվություն չի տվել: Այժմ փորձ է արվում 1000 տոննան Հայաստան ուղարկել Նովոռոսիյսկի վրայով: Երբ բեռը բարեհաջող տեղ հասցվի, նույն ճանապարհով կբերվի մնացած 3000 տոննան:

Նա տեղեկացրեց նաեւ, որ ԱՄՆ-ի կառավարությունը լրացուցիչ 3000 տ սննդամթերք՝ 1800 տ լոբի, 600 տ հալած յուղ եւ 600 տ բուսական յուղ է տրամադրել Հայաստանին, որի տեղափոխումը նորից վստահվել է հիմնադրամին:

Պրն. Բլբուլջյանն այս անգամ նաեւ նոր առաքելությամբ էր ժամանել. *«Մենք ցանկանում ենք Հայաստանում բժշկական կենտրոն բացել, որտեղ հիվանդների եւ բուժումը, եւ խնամքը ամերիկյան չափանիշներով կկատարվի: Նման հիվանդանոցի առկայության պայմաններում տեղի մասնագետներին կատարելագործման համար ԱՄՆ տանելու կարիքն էլ չի լինի: Առայժմ այս մեծ գործի առնչությամբ առողջապահության նախարարության հետ նախնական համաձայնություն է ձեռք բերվել:*

Որոշակի ծրագրեր ունենք նաեւ գյուղատնտեսության բնագավառի զարգացման համար՝ խոշոր եղջերավոր անասունների գլխաքանակի, կովերի կաթնատվության բարձրացման «գաղտնիքների» ուսուցման կազմակերպում եւ այլն, շարունակեց նա: Գալուս նպատակը նաեւ այս հարցերում ճշգրտումներ մտցնելն է»:

ՀՈՎՍԵՓ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Թեհրանում կբացվի հայ նկարիչների ցուցահանդես

«Մոծիկ» ազգային արվեստի կենտրոնը, որը զբաղվում է երիտասարդ արվեստագետների աշխատանքների ցուցադրումով, հոկտեմբերին Թեհրանում կկազմակերպի իր արտասահմանյան անդրանիկ ցուցահանդեսը: Այս մասին պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել սեպտեմբերի 17-ին, երբ «Մոծիկի» ղեկավարները հանդիպել են Հայաստանում Իրանի Իսլամական Հանրապետության դեսպան պրն. Սոբհանիի հետ: Հանդիպման ընթացքում, որին մասնակցել են նաեւ Հայաստանի արտգործնախարարությունում Իրանի բաժնի պատասխանատու Գրիգոր Աղաբեկյանը եւ պրոֆեսոր, հայտնի իրանագետ Գեւորգ Նալբանդյանը, քննարկվել են ցուցահանդեսի կազմակերպման հետ կապված մի շարք հարցեր, ինչպես նաեւ առաջիկայում Երեւանում պարսիկ երիտասարդ նկարիչների աշխատանքների ցուցահանդես կազմակերպելու հնարավորությունները: Այնուհետեւ հայ արվեստագետներն Իրանի դեսպանին են նվիրել Այաթոլլա Խոմեյնիի յուղաներկ դիմանկարը (հեղինակ՝ Աշոտ Թադեւոսյան):

Ինչպես հայտնեց կենտրոնի ղեկավար Սպարտակ Վարդանյանը, ցուցահանդեսում ներկայացվելու են տասնհինգ հեղինակների մոտ 80 յուղաներկ եւ 60 գրաֆիկական աշխատանքներ, ինչպես նաեւ խեցեղեն գործեր: Ցուցահանդեսին զուգահեռ նախատեսվում է նաեւ ներկայացված աշխատանքների վաճառք, որից ստացված շահույթի մի մասը, ըստ սոցապ նախարարության հետ ձեռք բերված նախնական պայմանավորվածության, կտրամադրվի Գեղամավանի ծերանոցին:

«Մոծիկը» պարբերական աշխատանքներ է կատարելու նաեւ Թեհրանում: Ցուցահանդեսը կանցկացվի Թեհրանի «Արարատ» մարզավանում:

«Մոծիկ» կենտրոնը պայմանագիր է ստորագրել նաեւ «Հաքք» եւ «Արմկան» կազմակերպությունների հետ, համաձայն որի նոյեմբերին Միացյալ Արաբական Էմիրությունների Դուբայ քաղաքում նմանատիպ ցուցահանդես կկազմակերպվի: Ներկայումս բանակցություններ են վարվում Ծննդյան տոների նախօրեին Ավստրալիայի Սիդնեյ քաղաքում նույնպես այդպիսի ցուցահանդես կազմակերպելու հնարավորությունների վերաբերյալ: ■

Սխալվում եք, պարոն նախարար

Օրերս զանգվածային լրատվական միջոցներով հաղորդվեց այն մասին, որ Ադրբեջանի պաշտպանության նախարար Ռահիմ Ղազիեւը Բաքվում մամուլի ասուլիսում հայտարարել է, թե Ղարաբաղի հայերը կամովին դուրս կգան իրենց բնակավայրերից, եւ դրանով կավարտվի պատերազմը:

Սա նորություն չէ Ադրբեջանի քարոզչության համար: Նպատակը պարզ է՝ «հանգստացնել» տեղի բնակչությանը, թե շուտով, շատ շուտով կռիվը Ղարաբաղում կավարտվի հաղթանակով, որովհետեւ հայերը «կամովին» մեկնում են Ղարաբաղից:

Ինչպես նկատում եք, Ադրբեջանի քարոզչությունը խփում է մի կետի. հայերը հողասեր չեն, չեն սիրում նստակյաց կյանք վարել:

«Արցախցիները չեն սիրում իրենց հողը», այսպես էր երեք-չորս տարի առաջ ասել աղդամցի այն «փառաբանված հերոս» կինը՝ Աբբասովան, որը,* ըստ առանձին գրողների եւ լրագրողների, իբր փրկել էր հայերին Աղդամի մերձակայքում տեղի ունենալիք արյունահեղությունից: Ասում են, թե հայերը չեն սիրում իրենց հողը, հայրենիք չունեն, Հայաստան գոյություն չի ունեցել, հետեւաբար՝ թագավորության, պետության կարոտ են:

Մինչդեռ, Շուշիի շրջանը, որ մինչեւ օրս էլ ադրբեջանցիները թմբկահարում են, թե ադրբեջանական է, բաղկացած էր 7 գյուղից, որից 4-ը՝ հայկական, 3-ը՝ ադրբեջանական: Ադրբեջանցիները չկարողացան «ադրբեջանական» Շուշիի Քարինտակ գյուղի հայ բնակիչներին համոզել, որ «հայերը չեն սիրում իրենց հողը», եւ ոչ միայն կամովին, այլեւ բռնի ուժի միջոցով անգամ չկարողացան նրանց դուրս բերել հարազատ բնակավայրերից:

Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարը կեղծում է փաստերը: Նա իր «միտքը» շարունակում է, ասելով, թե իր զորքը չի կարող հանգստանալ, եթե չվերադարձվեն ավելի քան 50 ադրբեջանական բնակավայրերը, որոնք իբր թե բռնագրավվել են հայերի կողմից: Պատմական փաստն այն է, որ արցախյան շարժման սկզբում Ղարաբաղում գոյություն ուներ 215 բնակավայր, որից Հադրութում՝ 2, Մարտունիում՝ 3, Մարտակերտում՝ 5 եւ Ասկերանում 4 ադրբեջանական գյուղեր կային, մի քանիսում էլ խառը բնակվում էին հայերն ու թուրքերը, ինչպես Տողը եւ այլն: Սրանք փաստեր են եւ ոչ թե սին հայտարարություններ: Որտեղի՞ց են 50-ից ավելի ադրբեջանական բնակավայրերը Ղարաբաղում:

Այո՛, այս ձեռագիրը, քարոզչության ոճը ծանոթ է մեզ: Ադրբեջանի ղեկավարները փաստերը միշտ ներկայացնում են ծուռ հայելու մեջ, դրանով իսկ առաջին հերթին խաբելով սեփական ժողովրդին: Ադրբեջանի բնակչությունն անտեղյակ է պատերազմի դաշտում իր ունեցած կորուստներին, ու այդ զարհուրելի խաբկանքն է, որ փորձում է ծածկել պաշտպանության նախարար Ռահիմ Ղազիեւն իր ապակողմնորոշիչ հայտարարություններով:

ՍՄԲԱՏ ԱՎԱԳՅԱՆ

Ուղղում

Մեր երեկվա համարի առաջին էջում սրբագրության մեղքով թույլ էինք տվել մի քանի կոպիտ սխալներ, որոնցից կարեւորագույնները հետեւյալ երեքն են՝

1. Բրիտանիայի կողմից Հոնգ Կոնգը Չինաստանին է զիջվելու ոչ թե 1992, ինչպես գրվել էր, այլ 1997 թ.-ին:

2. Հնդկաստանում հեղեղումների հետեւանքով զոհերի երեկվա թիվը հասել է ոչ թե 100-ի, այլ 1000-ի:

3. ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդում ներկայիս բանաձեւում են ոչ թե Բոսնիայի, այլ Հարավսլավիայի (բնագրում պետք է լիներ՝ Բելգրադի) անդամակցությունն առկախելու որոշումը:

Այս եւ մյուս սխալների համար ապավինում ենք ընթերցողի ներողամտությանը:

digitised by A.R.A.R.@

Իրան. Ադրբեջանի հետ փոխհարաբերությունների հարցեր

Ընդդիմությունը մատնանշում է հայերի առանձնաշնորհյալ վիճակը: Ո՞ւր է տանում այն

Լոնդոնում հրատարակվող Իրանի ընդդիմության օրգան «Քեյհան» շաբաթաթերթն իր օգոստոսի 27-ի համարում «Իրանի եւ Ադրբեջանի խնդիրը» խորագրով վերլուծական հոդված է տպագրել, ուր հեղինակը՝ Նասեր Խոսրովին, անդրադառնալով ԽՍՀՄ-ի փլուզումից հետո նորանկախ հանրապետություններն իրենց ազդեցության ոլորտը ներգրավելու ուղղությամբ Իրանի եւ Թուրքիայի միջեւ ծավալվող մրցակցությանը, առավելապես քննության առնելով իրանա-ադրբեջանական հարաբերությունները եւ կանգ առնելով Իրանի ադրբեջանցիների խնդրի վրա, նշում է, որ այսօր ազգայնական զգացումներն այնտեղ դեռ թույլ են, սակայն զարգացման միտում ունեն: Շարունակելով այդ միտքը, նա ընդգծում է, որ ըստ երեւույթին Իրանի Իսլամական Հանրապետության կառավարությունն էլ այդ վտանգը զգալով մտադրվել է Իրանի Արեւելյան եւ Արեւմտյան Ադրբեջանի նահանգները վերանվանել Սահանդ եւ Սաբալան (այդ շրջանի ամենաբարձր լեռներն են): Պետք է նշել, որ Իրանի Ադրբեջանում ազգայնական զգացմունքներ հրահրելու գործում մեծ դեր ունի Ադրբեջանի հանրապետությունը: Վերջինիս քաղաքականության մի մասն է կազմում Իրանում հայերի եւ ադրբեջանցիների միջեւ լարվածություն ստեղծելը:

Այնուհետեւ հոդվածագիրը մեջ է բերում Էլչիբեյի հետեւյալ խոսքերը. «*Ես խոսում եմ որպես համալսարանական* (նա արաբերեն հին ձեռագրերի մասնագետ է, դասավանդել է համալսարանում) *եւ երկար տարիներ պատմությամբ զբաղվող եւ պետք է նշեմ, որ Իրանի պետությունը 20-րդ դարում թույլ չի տվել, որ ադրբեջանցիներն իրենց մայրենի լեզվով դպրոցներ բացեն, իսկ դա հակասում է մարդու իրավունքների բոլոր նորմերին*»: Այնուհետեւ նա գրում է, որ Իրանի պետությունը, բացի հայերից, ուրիշ ոչ մի ազգային փոքրամասնության չի թույլատրել ազգային լեզվով կրթություն ստանալ:

Ըստ երեւույթին, պրն. Խոսրովին իրանցի լինելով, մոռացել է, որ ոչ իրանական ծագում ունեցող փոքրամասնություններից ամենաբազմամարդն Իրանում եղել է հայ համայնքը: Եւ ինչո՞ւ միայն հայերը, չէ՞ որ կային նաեւ այլ փոքրաթիվ համայնքների ազգային դպրոցներ: Ի՞նչ նպատակով է հեղինակը շեշտում այդ մասին, արդյո՞ք ցույց տալու համա՞ր, թե իբր հայերը փոքրամասնություն են, թե՞ ի հաստատումն Ադրբեջանի մամուլից եւ կառավարության պաշտոնատարների՝ Իրանի հասցեին ուղղված քննադատություններից իր իսկ մեջբերումների, ուր ասվում է. «*Ինչո՞ւ Իրանի կառավարությունը թույլ չի տալիս ադրբեջանցիներին իրենց մայրենի լեզվով կրթություն ստանալ: Այնինչ, հայերին թույլատրվում է ոչ միայն հայոց լեզվով կրթություն ստանալ* (թեեւ սա էլ չի համապատասխանում իրականությանը, քանի որ շաբաթական երկու ժամ հայոց լեզվով կրոնի դասը հազիվ թե սրափի դաստիարակությունը հայոց լեզվով կրթություն համարի), *այլեւ ունեն իրենց ազգային օրաթերթն ու ակումբները*»:

Թեեւ ադրբեջանական մամուլը եւ պաշտոնատար անձինք չգիտեն կամ ավելի շուտ չեն ցանկանում իմանալ Իրանի օրենքները, սակայն հոդվածի հեղինակը դժվար թե անտեղյակ լինի երկրի օրենքներին, ուր ադրբեջանցիներն օգտվում են այն բոլոր արտոնություններից, որոնցից կարող է օգտվել երկրի ցանկացած լիարժեք քաղաքացին, բացառությամբ ոչ մուսուլման կրոնական փոքրամասնությունների: Օրինակ, պետական եւ զինվորական բոլոր հաստատություններում աշխատանքի ընդունվելու առաջին պայմանը մուսուլման լինելն է, ուրեմն հայերը որքան էլ ցանկանան, շատ բնագավառներում չեն կարող աշխատել կամ սովորել: Մինչդեռ առանց խտրականության, ադրբեջանցիները պետական եւ զինվորական ամենաբարձր պաշտոններն են զբաղեցրել ու զբաղեցնում են: Պրն. Խոսրովին, խոսելով Էլչիբեյի թուրքական եւ ամերիկյան հստակ կողմնորոշման մասին, շարունակում է. «*Այսօր Ադրբեջանի համար Ղարաբաղը համարվում է հարցերի հարց եւ այնպիսի մեծ ազդեցություն ունի երկրի քաղաքական ոլորտում, որ բարեկամներին եւ թշնամիներին գնահատում են ըստ Ղարաբաղի հիմնահարցի հանդեպ նրանց դիրքորոշման: Իսկ Թուրքիան բազմիցս պաշտպանել է Ադրբեջանի գերիշխանությունը Ղարաբաղի նկատմամբ եւ միջազգային ատյաններում ներկայանում է որպես Ադրբեջանի միակ բարեկամը*»: Եթե դա այդպես է, ապա կարելի է ասել, որ հոդվածագիրը, Իրանին մեղադրելով Ադրբեջանի նկատմամբ ոչ ճիշտ դիրքորոշման եւ բավականաչափ չօգնելու հարցում, պետք է որ տեղյակ լիներ Իրանի ավելի քան պարզ դիրքորոշմանը՝ ի նպաստ Ադրբեջանի:

Իսկ ինչ վերաբերում է օգնությանը, պետք է նշել, որ դրա ծավալը հսկայական չափերի է հասնում թե՛ մարդասիրական եւ թե՛ տնտեսական ու արդյունաբերության առումով: Նախիջեւանն իրեն անհրաժեշտ վառելանյութի եւ սննդամթերքի հիմնական մասը որպես օգնություն ստանում է Իրանից: Վերջերս Ադրբեջանի արտգործնախարար Ղասիմովը Թեհրանում հայտարարեց, թե Ադրբեջանն ամենամեծ օգնությունը ստանում է Իրանից: Ինչեւէ, մեզ համար՝ ամենաուշագրավն ու նաեւ մտահոգիչը հոդվածի հետեւյալ տողերն են. «*Այս միջոցին, իհարկե, Հայաստանը պարապ չի նստել, նրան հաջողվել է Արեւմուտքի ուշադրությունը եւ հովանավորությունն իր կողմը գրավել: Հայաստանն աշխատում է իրեն ներկայացնել Արեւմուտքի մշակույթի եւ քաղաքակրթության ներկայացուցիչը մուսուլմանաբնակ կարեւոր այդ շրջանում: Եւ այդպիսով, Հայաստանը կարող է օգտվել Արեւմուտքի նյութական եւ քաղաքական աջակցությունից: Ներկայումս էլ Ամերիկայում, Եվրոպայում եւ աշխարհի այլ երկրներում ապրող հայերը մեծ օգնություն են ցուցաբերում Հայաստանին*»:

Եթե նման հետեւությունները՝ եզակի լինեին, ապա դա թերեւս վերագրեինք հեղինակի իրադրությանը քաջատեղյակ չլինելուն: Սակայն այս երեւույթն իր արտահայտությունն է գտել նաեւ Իրանի մամուլի էջերում: Քրիստոնյա Եվրոպայի եւ Ամերիկայի «բարեկամությունն» ու «աջակցությունը» հայ ժողովուրդը դեռ դարասկզբին է զգացել, երբ նրանց աչքի առջեւ եւ, ինչո՞ւ չէ, նաեւ «քրիստոնյա» Գերմանիայի՝ օգնությամբ 1,5 միլիոն անմեղ հայեր զոհվեցին թուրք դահիճների ձեռքով, իսկ ողջ մնացածները տեղահան եղան իրենց հայրենական բնակավայրերից: Ինչ խոսք, մազապուրծ փրկվածների համար մի քանի որբանոց կառուցեցին: Միայն մի քանի մարդասեր անհատներ դատապարտեցին եղեռնը, իսկ քաղաքական «քրիստոնյա» գործիչները լռեցին: Սակայն այսօր Արեւմուտքը եղեռնի փաստը ծառայեցնում է իր շահերին եւ երբեմն-երբեմն դրանով սաստում իր դաշնակից Թուրքիային: Մինչդեռ արաբ-մուսուլման ժողովուրդը Սիրիայում, Լիբանանում, Իրաքում եւ այլուր հյուրասիրաբար ընդունեց ողջ մնացածներին եւ օգնեց ոտքի կանգնելու ու կազմելու այսօրվա սփյուռքը:

Այսօր էլ Հայաստանի շահերը պահանջում են, որ մեր երկիրն ավելի սերտ եւ բազմակողմանի հարաբերություններ հաստատի Իրանի Իսլամական Հանրապետության հետ, որն, ինչպես հայտնի է, ազգային մշակույթով շատ ավելի մոտ է Հայաստանին, քան ցանկացած եվրոպական քրիստոնյա երկիր: Բայց, ցավոք, ոչ մի առաջխաղացում չի նկատվում, ոչ մի լուրջ քայլ չի արվում այդ ուղղությամբ:

1974 թ. մուսուլման Թուրքիան զավթեց Կիպրոսի տարածքի 40 տոկոսը, եւ դարձյալ ոչ մի «քրիստոնյա» չշտապեց օգնել, ու մինչեւ օրս էլ լուծված չէ այդ հարցը: Պրն. Խոսրովին, խոսելով Իրանի ընդդիմության դերերից, այսինքն՝ որպես աշխարհիկ իշխանության կողմնակից, զարմանալի է, որ նման կարեւոր դեր է հատկացնում կրոնին: Ո՛չ Հայաստանի իշխանությունն է կրոնական եւ ո՛չ էլ որեւէ կրոնական պետություն կա Եվրոպայում եւ Ամերիկայում, երբ չհաշվենք Վատիկանը: Հեղինակին անշուշտ հայտնի է, որ քաղաքականության մեջ էականը միայն շահերն են: Իսկ Հայաստանն այդ տեսանկյունից աչքի ընկնող ոչինչ չունի ներկայացնելու: Բացի այդ, նրանք Հայաստանի հարեւանությամբ, հանձին Թուրքիայի, ամուր, հուսալի հենարան եւ իրենց շահերը ներկայացնող մի երկիր ունեն, հանուն որի, առանց տարակուսանքի, կարող են զոհաբերել ոչ միայն Հայաստանի մի մասը, այլեւ ողջ Հայաստանը: Ինչպես տեսանք, Շուշիի ազատագրումը եւ Լաչինի մարդասիրական միջանցքի բացելը նրանց կողմից գնահատվեց որպես ագրեսիա: Մինչդեռ բուն Հայաստանում Արծվաշենի գրավումը կարծես «վրիպեց» ուշադրությունից: Դրան գումարվում է նաեւ այն, որ Ադրբեջանն իր հերթին, ինչպես հենց ինքը՝ հոդվածագիրն է նշում, հստակ թուրքական եւ արեւմտյան կողմնորոշում ունի:

Թերեւս հենց այդ է «վրիպումի» պատճառը, չխոսելով արդեն այն մասին, որ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության մայրաքաղաքը եւ այլ քաղաքներ ռմբակոծվում են հաճախ քրիստոնյա օդաչուների եւ ռուսական արտադրության ռազմական օդանավերի կողմից: Շատ հետաքրքրական է նաեւ այն հանգամանքը, որ հոդվածագիրն այդպես պարզորոշ է տեսնում Հայաստանի արտաքին քաղաքականության ուղղվածությունը, հակառակ որ Հայաստանում շատերն այն գնահատում են անորոշ: Ինչեւէ, այս երեւույթի վտանգավորությունն այն է, որ իբր Հայաստանը ներկայացնում է Արեւմուտքի մշակույթն ու շահերը, եւ երբ այս տեսակետը Միջին Արեւելքի հասարակայնության եւ պետությունների կողմից ընդունվի որպես իրողություն, մեծ հավանականությամբ Հայաստանը կկորցնի շրջանում իր հնարավոր բարեկամներին: Ինչ վերաբերում է սփյուռքահայության «մեծ օգնություններին», ապա պետք է ասել, որ առայժմ պատմության մեջ դեռ ոչ մի երկիր ի հաշիվ մարդասիրական օգնությունների, ոչ տնտեսապես, ոչ էլ ռազմական առումով չի հզորացել: Առավել եւս, որ չորսամյա շրջափակման մեջ գտնվող Հայաստանի համար դժվարությամբ տեղ հասնող մարդասիրական օգնությունը նույնիսկ չի էլ զգացվում:

ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՋԱՆՅԱՆ

Բիշքեկում «մեծերի» հանդիպումը շատ բան կորոշի

Սեպտեմբերի 25-ին Ղրղզստանի մայրաքաղաք Բիշքեկում պետք է կայանար ԱՊՀ գագաթաժողովը: Սակայն, ինչպես արդեն հաղորդել ենք, Ղրղզստանի նախագահ Ասկար Ակաեւի խնդրանքով այն հետաձգվեց մինչեւ առաջիկա հոկտեմբերի 9-ը «մի շարք առաջարկություններ ավելի մանրամասն եւ հանգամանալից պատրաստելու» պատճառաբանությամբ: Այնուամենայնիվ, հոկտեմբերի 9-ին ժողովը կկայանա եւ ենթադրվում է, որ քննարկվող հարցերը կենսական նշանակություն կունենան նրա մասնակից ամեն մի պետության համար:

Ենթադրվում է հետեւյալ աշխատակարգը. տնտեսական հարցերի մասին խորհրդակցությունը կսկսեն վարչապետները, այնուհետեւ բանավեճի մեջ կմտնեն նախագահները: Բուն «վարչապետական» խորհուրդը ստիպված է քննարկել երկրների համագործակցության հարցերը արտակարգ իրավիճակներում, կառավարությունների գործողությունները 1992-1993 թթ. աշնանային-ձմեռային պայմաններում, որոնք մասնագետների գնահատմամբ բավականին ծանր կլինեն: Բիշքեկում կքննարկվեն նաեւ այլ, ոչ պակաս կարեւորություն ունեցող հարցեր: Դրանցից են՝ փոստային եւ հեռագրային կապի, երկրաբանության եւ քարտեզագրության, չափաբանության, միջպետական հեռուստառադիոընկերության ստեղծման, ԱՊՀ-ի տարածում փախստականների իրավունքների պաշտպանման, լրատվության բնագավառում համագործակցության, ԱՊՀ-ի երկրների տարածով ազատ երթեւեկելու մասին համաձայնությունները:

Հարց կարող է ծագել. անհրաժեշտություն կա՞, որպեսզի նման հարցերով զբաղվեն վարչապետները, քանի որ կան մասնագիտացված գերատեսչություններ: Սակայն փորձը ցույց է տալիս, որ առանց կառավարությունների առաջին դեմքերի գործը գլուխ չի գալիս. իրավիճակն այնպիսին է, որ նույնիսկ այնպիսի պարզ հարց, ինչպիսին է քարտեզագրությունը, կարող է վերաճել քաղաքական հարցի: Այլ բան է նախագահների հանդիպումը: Այստեղ միանգամից դրվում են «անկյունաքարային» համաձայնությունների նախագծերը: Այդ նախագծերից մեկն է ԱՊՀ-ի պետությունների մասնակցությունը հակահրթիռային պաշտպանության համակարգի սահմանափակման մասին պայմանագրին: ԱՊՀ-ի պետությունները, լինելով ԽՍՀՄ-ի իրավական ժառանգները, պատրաստ են կատարել 1972 թվականին ԱՄՆ-ի եւ ԽՍՀՄ-ի միջեւ կնքված հակահրթիռային պաշտպանության համակարգի սահմանափակման մասին պայմանագրի դրույթները՝ հաշվի առնելով իրենց ազգային շահերը:

Վերլուծելով նախկին՝ Կիեւի, Տաշքենդի, Ալմա-Աթայի, Մինսկի հանդիպումների արդյունքները եւ Բիշքեկի առաջագա հանդիպման օրակարգը, դիտորդները գալիս են այն եզրակացության, որ բանակցություններում գործընկերների մոտ «ինքնիշխանության» էյֆորիան աստիճանաբար անցնում է: Որոշումների նախագծերում հաղթում են ոչ թե քաղաքագետների պատվախնդրությունը կամ ակնթարթային օգուտի հետապնդումը, այլ ժողովուրդների եւ երկրների հիմնական, երկարատեւ շահերը:

Բիշքեկում նախատեսվում է քննարկել 15-ից ավելի հարց, որոնցից երեքը հանձնարարված է նախապատրաստել Ռուսաստանին: Այստեղ ավելորդ չի լինի նշել, որ Հայաստանի պատվիրակությունը Արման Կիրակոսյանի գլխավորությամբ օրերս կայացած արտգործնախարարությունների նախապատրաստական հանդիպման ժամանակ բավականին ակտիվորեն մասնակցեց հարցերի քննարկմանը: Պատվիրակության կողմից մտցված մի շարք առաջարկությունները եւ ուղղումները լավ ընդունվեցին հանդիպման մասնակիցների կողմից: Այսպիսով ակնհայտ է դառնում, որ մեր դիվանագետները աստիճանաբար ձեռք են բերում միջազգային հանդիպումներին մասնակցելու, իրենց ձայնը հայտնի դարձնելու փորձ: Սա արժանի է գովասանքի:

Բիշքեկում կքննարկվեն նաեւ սահմանների պաշտպանության, հասկապես սահմանապահ զորքերի ֆինանսավորման եւ գործունեության հարցերը: Ղազախստանի նախագահ Նազարբաեւը առաջարկում է քննարկման դնել մի կարեւոր՝ դրամավարկային համաձայնեցված քաղաքականության կիրառման մասին հարց՝ ուղղված ռուբլու վերականգնմանը եւ նրա կայունությանը: Ղազախստանի ղեկավարի կարծիքով, ԱՊՀ-ի տարածում պետք է կիրառվի արտասահմանյան արժույթի նկատմամբ ռուբլու միասնական կուրսը, որը պիտի սահմանվի մինչեւ 1993 թվականի հունվարի 1-ը Ռուսաստանի Դաշնության կենտրոնական բանկի կողմից: Տաջիկական պատվիրակությունը մտցրել է Ռոգուն ջրակայանի շինարարության վերաբերյալ նախագիծը, որին կարող են մասնակցել ԱՊՀ-ի շահագրգռված երկրները: Սա էլ նորություն է Հանրակցության համար:

Օրակարգում կարեւոր տեղ է գրավում ԱՊՀ-ի գործելակերպի մասին փաստաթուղթը: Ըստ էության, խոսքը գնում է ԱՊՀ-ի կանոնադրության մասին, չնայած նրան, որ փաստաթուղթը առայժմ՝ չի անվանվում: Ենթադրվում է, որ այդ թեմայի շուրջ խորհրդակցությունը կլինի բավականին աշխույժ: Եթե, իհարկե, այն չհետաձգվի: Չէ՞ որ նրանում փաստորեն դրվում է առաջագա շենքի հիմքը, որը կոչվում է ԱՊՀ:

Ավելորդ չէ հիշել, որ վերջերս ԽՍՀՄ նախկին նախագահ Միխայիլ Գորբաչովը հայտարարել է, թե ինքը մտադիր է Բիշքեկում հանդիպման մասնակիցների առջեւ դնել նախկին Միության հիման վրա պետությունների կոնֆեդերացիա հիմնադրելու հարցը: Թվում է, դրան պատրաստ է նաեւ Նուրսուլթան Նազարբաեւը՝ Գորբաչովի վաղեմի երկրպագուն: Ղազախստանի նախագահն առաջարկել է արդեն Բիշքեկում սահմանել ԱՊՀ-ի պետական քարտուղարի՝ որպես Հանրակցության գործող ապարատի մշտական ղեկավարի պաշտոն: Դժվար է ասել, թե ինչպիսի ընթացք կստանան այդ հարցերը: Բոլոր դեպքերում Նազարբաեւը տրամադրված է մարտականորեն: Ասում են, թե նա մտադիր է Բիշքեկում հանդես գալ ԱՊՀ-ի հեռանկարների վերաբերյալ սկզբունքային ելույթով: Մի քանի օր էլ սպասենք: Մնում է հավատալ, որ վիճելի հարցերի կարգավորման վերաբերյալ հույսերը կարդարանան, եւ Ղրղզստանի մայրաքաղաքում կհաջողվի գտնել ԱՊՀ-ի մասնակից բոլոր կողմերի շահերը շոշափող կետերը:

ՀԵՆՐԻԿ ԼԻԼՈՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Ջոխար Դուդաեւ. «Բռնադատված չեչենը նախահարձակ է»

Չեչենական Հանրապետության նախագահ Ջոխար Դուդաեւի համար հարցազրույց տալը հաճելի է: Նա անկաշկանդ տեղավորված է իր բազկաթոռի մեջ, Գրոզնու կենտրոնում գտնվող նախկին մարզկոմի առանձնատենում, իսկ բոլոր լուսամուտների եւ դռների մոտ կանգնած են ավտոմատավոր մեկ տասնյակ պահապաններ: Դուդաեւն ուզում էր դիմադրել լրագրողի հարձակմանը, բայց քիչ ուշ հանձնվեց. «Գիտեմ, որ զոհ եմ...»:

— Դուք չե՞ք վախենում մահափորձից:

— Ես ստույգ տեղեկություններ ունեմ, որ Մոսկվայում երեք անգամ քննարկվել է իմ ֆիզիկական ոչնչացման մասին հարցը, ընդհուպ մինչեւ դեսանտ իջեցնելը, եւ կան նույնիսկ կոնկրետ մարդիկ, ում դա հանձնարարված է: Բայց ես չեմ վախենում: Եթե մահափորձ կատարվի, ապա այն եւս մի աստիճան կբարձրացնի ազգի գիտակցությունը: Մենք մեր առջեւ մի նպատակ ենք դրել, եւ այն իրականացնել կարելի է թանկ գնով: Ազատությունը թանկ բան է: Եվ փորձել այն ձեռք բերել էժան գնով՝ անիմաստ զբաղմունք է:

— Եթե կարելի է, պատմեք Ձեր մասին: Ձեր շուրջը շատ խոսակցություններ են պտտվում:

— Իմ կենսագրականը սովորական է, ինչպես իմ տարիքի ցանկացած չեչենինը: Չհասցրի ծնվել՝ վրա հասան հալածանքները: Ղազախստանում՝ 13 տարի, այնուհետեւ՝ դպրոց արգելավայրում: Ես գիտեի, որ չեչենի առջեւ կանգնած է մի բետոնե պատ, որը հաղթահարելը գործնականում անհնարին է: Այնուհետեւ՝ թռիչքային աշխատանք հեռավոր գործողության ծանր ավիացիայում, ստրատեգիական միջուկային ուժերում: Եվ ես սկսեցի կոտրել այդ հակաչեչենական պատը: Միգուցե այդ ճանապարհին ես կարողացա հաղթահարել, դուրս գալ այդ ստրկական, ստորացուցիչ վիճակից, որում «չեչեն» բառը մինչեւ հիմա համարվում է քրեական հանցանք: Եվ հենց այդ ճանապարհին են իմ բոլոր դժվարությունները: Իմ ամբողջ ուղին անցա բացառիկ աշխատանքով, չեչենների համար ռազմական մասնագիտությունների նկատմամբ կաղավարական արգելքի առկայությամբ: Վերջին տարիներին ես ծառայում էի Էստոնիայում:

— Ձեր կինը էստոնուհի՞ է:

— Ոչ, կինս էստոնուհի չէ: Ընտանիքս մեծ չէ՝ կինս, դուստրս, տղաս: Կցանկանայի բազմապատկել, բայց իրադրությունը թույլ չի տալիս: Այնպես էլ կծերանամ, եւ երանելի ընտանիքիս չեմ հասնի:

— Փոխվե՞լ է արդյոք իրավիճակը հանրապետությունում վերջին ժամանակներս:

— Չեմ կարծում, որ ավելի հեշտ է դարձել: Ես այնքան տխմար չեմ, որ չհասկանամ իրավիճակը: Ես առաջարկել էի քաղաքական կարգավորման եւ տվյալ փուլում գործողության տակտիկայի մի քանի տարբերակներ, սակայն ամեն ինչ սահմանափակվում էր նրանով, որ այդ ուղղությամբ իմ յուրաքանչյուր առաջարկություն այսօր անժամանակ կլիներ: Հիմա սխալվել, խոստանալ ինչ-որ բան չի կարելի, չէ՞ որ տնտեսությունը քայքայված վիճակում է, իսկ ինձ վրա որպես նախագահի թափվում են բոլոր մեղքերը՝ ժողովուրդը հարցնում է. *«Ո՞ւր են այն բարիքները, որոնց մենք ձգտում էինք»:* Կարելի էր ընտրել այլ տակտիկա, սակայն ժողովուրդը այժմ այն չի ընդունի: Կարճ ժամանակամիջոցում գիտակցությունը նախապատրաստել դժվար է: Ես գիտեմ, որ զոհ եմ: Զոհ՝ ստիպողաբար, սակայն գիտակցված: Ռուսաստանի եւ այլ կառավարությունների ճնշումը ուղղված է հենց ինձ վրա: Եվ այստեղ, Չեչնիայում, կա հինգերորդ շարասյուն, մեր կուսակցական հին բյուրոկրատիան: Նրանք միշտ կպաշարեն մեզ: Սակայն ես պատրաստ եմ ամեն ինչի: Ես պատրաստ եմ հեռանալ այդ պահին, երբ ժողովրդին հասկանալի կլինի, որ իմ հեռանալը տրամաբանական ավարտ է, անհրաժեշտություն:

Իմ կյանքի միակ նպատակն է՝ հաստատել չեչեն եւ ինգուշ ժողովուրդների իրավունքը իրենց ինքնության հաստատման նպատակով: Մինչեւ մենք այդ իրավունքը չստանանք եւ չիրականացնենք, մենք կմնանք գաղութի խայտառակ վիճակում, իսկ դա ապագայի համար անհեռանկարային է:

— Ինչպե՞ս դուք հանգեցիք Չեչենա-Ինգուշեթիայի անկախության գաղափարին:

— Այն պահից, երբ հիշում եմ իմ գիտակցության փայլատակումը, լուսավորվում եմ այդ գաղափարով: Ես մտածում էի այդ նպատակի աստիճանական իրականացումը: Ես փորձ էի կուտակում եւ ընտրեցի անկախությանը հասնելու երեք ուղի, սակայն դրանց մասին գիտի մարդկանց շատ սահմանափակ շրջանակ: Ինչ-որ ժամանակ նույնիսկ կասկածում էի, սակայն ահա երրորդ ուղին ընտրված է՝ քաղաքական պայքարի, ազնիվ, միջազգային իրավական հիմքի վրա հիմնված եւ մարդու իրավունքների պաշտպանության բոլոր մշակված նորմերի ուղին: Ես գիտեմ, որ միայն այդ ուղին է, ի տարբերություն մյուսների, հեռանկարային:

— Դուք զինակիցներ ունե՞ք:

— Առաջներում ինձ միշտ հարցնում էին, երբ ընկերական շրջապատում ուզում էին խոցել. *«Ջոխար, իսկ քանի՞ հերոս, քանի՞ զինվոր ունի ձեր ժողովուրդը»:*

Ես միշտ պատասխանում էի. *«Ես մի միլիոնի առաջին հերոսն եմ, ես մի միլիոնի առաջին զինվորն եմ, որովհետեւ ամեն մի չեչեն ծնված է եւ որպես հերոս, եւ որպես զինվոր: Եթե չեք հավատում, մոտեցեք եւ ասեք չեչենին, որ նա հերոս կամ զինվոր չէ»:* Զանգվածների գիտակցությունն է գլխավոր չափանիշը: Մի մարդ երբեք չի կարողանա ժողովրդին բարձրացնել, եթե այդ զանգվածների գիտակցությունը չի հասունացել: Իսկ հիմա մենից փոքր ակտիվացել են:

Ազատ չեչենը օգտակար է բոլորին, նույնիսկ ոչ այնքան իր, որքան իր շրջապատի: Սակայն բռնադատված լինելով նա նախահարձակ է...

«Կուրանտի», Մոսկվա

Միջազգային վալյուտային հիմնադրամը պահանջում է տնտեսական երկաթյա կարգապահություն

Ի՞նչ է իրենից ներկայացնում Միջազգային վալյուտային հիմնադրամը, որը փորձում է ԱՊՀ պետություններին, այդ թվում նաեւ Հայաստանին, դուրս բերել այդ երկրների պատմության մեջ տնտեսական ամենախոր ճգնաժամից: Որո՞նք են այդ կազմակերպության աշխատանքի գլխավոր մեխանիզմները եւ սկզբունքները, որի անդամներն են աշխարհի 167 պետություններ: ՄՎՀ-ի նստավայրը գտնվում է Վաշինգտոնում: Նրա գործունեության մասին պատմում է ֆրանսիական «Էվենման դյու ժյուդի» ամսագիրը:

Միջազգային վալյուտային հիմնադրամը ստեղծվել է 1944 թվականին ամերիկյան Բրետոն-Վուդս քաղաքում: Նրա գլխավոր հիմնադիրներն են ԱՄՆ-ը, Անգլիան, ԽՍՀՄ-ը եւ մի շարք այլ երկրներ: Խորհրդային Միությունը հիմնադիր կոնֆերանսում ներկայացնում էր անվանի դիվանագետ եւ գիտնական Համազասպ Հարությունյանը, հետագայում ԽՍՀՄ դեսպանը Կանադայում: Հարությունյանը մեծ համբավ ուներ հատկապես այն միջազգային կազմակերպություններում, որոնք զբաղվում էին հետպատերազմյան Եվրոպայի տնտեսական վերականգնման հարցերով:

1987 թվականից ֆրանսիացի Միշել Կամդեսյուի կողմից ղեկավարվող ՄՎՀ-ում աշխատում է 1600 մարդ, որից կեսը կանայք են: Դրանք գլխավորապես տնտեսագետներ են, ֆինանսիստներ, հարկերի մասնագետներ, լեզվաբաններ, խմբագիրներ: Հիմնադրամի դրամագլուխը կազմում է 120 միլիարդ դոլլար, որը շուտով կվերածվի մինչեւ 180 միլիարդի: Սակայն ԱՄՆ-ի կոնգրեսը դեռ չի քվեարկել իր անդամավճարի ավելացման մասին հարցը: Հենց ԱՄՆ-ն է ՄՎՀ-ի գլխավոր բաժնետերը, որտեղ ձայների «քաշը» ուղղակիորեն կապված է բյուջեում նրա անդամավճարից: Ամերիկացիների անդամավճարը կազմում է 19,6 տոկոս, Գերմանիայինը եւ Ճապոնիայինը՝ 6,1-ական, Ֆրանսիայինը եւ Մեծ Բրիտանիայինը՝ 5,5-ական, Սաուդյան Արաբիայինը՝ 3,8, Իտալիայինը՝ 3,4, Կանադայինը՝ 3,2, Չինաստանինը՝ 2,5 տոկոս: ՄՎՀ-ի մեջ վերջինը մտան Բուլղարիան, Նամիբիան, Շվեյցարիան, Ռուսաստանը, ԱՊՀ այլ անդամներ, այդ թվում նաեւ Հայաստանը: Որպես թեկնածու նախապատրաստվում են Ուկրաինան, Ուզբեկստանը, Տաջիկստանը:

— Նրանք մեզ նման մարդիկ են: Ընտանիք ունեն, երեխաներ, բնակվում են թանկագին առանձնատներում, երթեւեկում են շքեղ ավտոմեքենաներով եւ երբեմն նույնիսկ ժպտում: Գործուղման գնալիս հագնում են մոխրագույն կոստյում, իսկ պայուսակում դնում անհրաժեշտ փաստաթղթեր, որոնք հազար ու մի տվյալներով լրացնում են իրենց գլխում եղած գորշ նյութը: Նրանք միշտ ճանապարհորդում են ինքնաթիռով առաջին կարգով եւ թռիչքի ժամանակ շարունակում են աշխատել այս կամ այն փաստաթղթի վրա: Վերջին մի քանի շաբաթում նրանք եղան Ռուսաստանում, Հայաստանում, Մոլդովայում, Լեհաստանում, հանդիպելով պետությունների ղեկավարների եւ նախարարների, ամենակարեւոր բանկերի կառավարիչների, տնտեսագետների հետ: Ամենուրեք ՄՎՀ-ի ներկայացուցիչներին դիմավորում են արտակարգ պատվով, ինչպես ծորտերն իրենց ֆեոդալին: Նրանք ուսումնասիրում են, քննում, ախտորոշում: Հետո վերադառնում են Վաշինգտոն, որտեղ ամփոփում են Ադրբեջանում, Ուկրաինայում կամ Ղազախստանում ձեռք բերված տվյալները: ՄՎՀ-ի աշխատակիցները նախընտրում են միշտ գտնվել ստվերում, հանդես չեն գալիս ոչ մամուլում, ոչ հեռուստատեսությամբ: Սակայն նրանց որոշումները ազդում են երկրագնդի բնակչության մեծամասնության ճակատագրի վրա: Այսօր 167 երկիր իրենց սեփական կամքով գտնվում են նրանց ազդեցության ոլորտում եւ նրանցից 55-ը կատարում են ՄՎՀ-ի ծրագրերը: Հանդիսանալով միաժամանակ որպես վարկատու, քաղաքական ուղղության «ոգեշնչող» եւ տնտեսական վերականգնման «ժանդարմ», ՄՎՀ-ն դեռ երբեք այդքան զորեղ չի եղել, ինչքան ներկայումս: Ի՞նչ է, Միջազգային վալյուտային հիմնադրամը մի նոր կառավարությո՞ւն է: Ոչ, նա ավելի շուտ կառավարող ռեգենտություն է, որի իշխանությունն առանձնապես մեծ է, եթե հաշվի առնենք, որ նա նախ եւ առաջ միջամտում է ամենասուր ճգնաժամի դեպքում: ՄՎՀ-ն նաեւ գործում է այն ժամանակ, երբ անհրաժեշտ է նվազեցնել վտանգը, կապված, ասենք Պարսից ծոցի պատերազմի հետ: Նա օգնեց «երրորդ աշխարհի» երկրներին, որոնք ամենաշատը տուժեցին նավթային ճգնաժամից: Նրա գլխավոր զենքը փոխատվությունն է, որը ՄՎՀ-ն հատկացնում է նրանց, ում ոչ ոք էլ ոչ մի սանտիմ չի տա: Հիմնադրամի ուժն այն է, որ նա կարող է գործել համաշխարհային չափագծով: Վերջապես ՄՎՀ-ին վստահություն է տալիս իր ձեռք բերած գաղափարական լիակատար հաղթանակը:

Եթե առաջներում ՄՎՀ-ին մեղադրում էին նրանում, որ նրա քաղաքականությունը աղքատության, սովի եւ արյունահեղության պատճառ է դառնում, ապա հիմա նրա կողմից առաջադրվող տնտեսական երկաթյա կարգապահությունն ամբողջ աշխարհում դիտվում է որպես հրաշագործ միջոց: Հիմնադրամի համակրանքը նվաճելու համար կառավարությունները պատրաստ են հետեւել ամենախիստ տնտեսական ուղուն:

Կոմունիզմի վերջնական փլուզումից հետո ՄՎՀ-ն ամենաբանիմաց մարմինն է Արեւելյան Եվրոպայի եւ «երրորդ աշխարհի» երկրների՝ կապիտալիզմին անցնելու գործում: Լիբերալիզմը, որի ջատագովն է ՄՎՀ-ն, հաղթեց ամենուրեք, բացառությամբ Կուբայի եւ Հյուսիսային Կորեայի: Նրա վիրաբուժական միջամտության մեթոդն ունի մի այնպիսի հաջողություն, որ բազմամյա ջանքեր պահանջող բուժումը հետին պլան է անցնում: ՄՎՀ-ի աճող միջամտության հատկանիշն է այն, որ նրա աշխատակիցները սկսում են քննադատել ռազմական չափից դուրս ծախսերը: Դրանում առանձնապես մեղադրվեցին Անգոլան, Իսրայելը, Իրաքը, Հորդանանը, Օմանը, Սիրիան: Հնարավոր է, որ հետագայում ՄՎՀ-ը այս կամ այն երկրներին հատկացվող օգնությունը կկապի նրա զինաթափման հետ:

Որքան էլ տարօրինակ է, գրում է «Էվենման դյու ժյուդի» ամսագիրը, հենց այն պահին երբ Միջազգային վալյուտային հիմնադրամն ավելի քան երբեք սկսում է ներխուժել իր վարկառուների ինքնիշխանության մեջ, անհետանում է առաջներում նրան «իմպերիալիզմի» մեջ մեղադրելու միտումը: Այսուհետեւ հիվանդը համաձայն է ամեն ինչի:

Հ. Լ.

Աշխարհի խոշոր նավթային ընկերությունները մտնում են Ադրբեջանի շուկա

Ըստ երեւույթին, առաջատար նավթային ընկերություններն սկսել են ակտիվորեն յուրացնել Ադրբեջանի շուկան: Այսպես, «Ամոկո», «Բրիթիշ Փեթրոլիում», «Յունիկալ» եւ «Սպարոյլ» ընկերություններից հետո «Փենզոյլ» ընկերությունը նույնպես ձգտում է ստանալ Ադրբեջանի նավթի հանքավայրերի յուրացման իր մասը: Այդ ընկերության բաժնետոմսերի սեփականատերը ԱՄՆ-ի նախագահն է: Ինչպես հայտնի դարձավ, օրերս պայմանագիր է ստորագրվել ամերիկյան այդ ընկերության հետ, որի համաձայն ադրբեջանցի եւ ամերիկացի մասնագետները պետք է միասին շահագործեն Կասպից ծովի շելֆում գտնվող Գյունեշլի հանքավայրը:

Գաղտնիք չէ, որ նավթային ընկերությունները, ձգտելով ամրապնդել իրենց դիրքերը Ադրբեջանում, օգտագործում են արեւմտյան քաղաքագետների հեղինակությունը: Դրա վառ օրինակն է Մարգրետ Թետչերի վերջերս Բաքու կատարած այցելությունը, երբ նա իր ելույթներից մեկում հայտարարել էր, թե *«մեծ Բրիտանիայի հետ համագործակցությունը օգուտ կբերի Ադրբեջանին, երկիրը կբարգավաճի»:*

Ինչպես հայտնի դարձավ «Թուրան» գործակալությանը, Ադրբեջանի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյն ԱՄՆ այցելելու հրավեր է ստացել ամերիկյան «Յունիկալ» նավթային ընկերությունից:

Տեղացի դիտորդների կարծիքով, այդ ամենը վկայում են, որ Արեւմուտքը շահագրգռված է ուժեղ եւ կայուն Ադրբեջանի ստեղծմամբ: Եթե հաշվի առնենք, որ արեւմտյան ներդրումներն Ադրբեջանի տնտեսության մեջ անընդհատ աճում են, ապա շուտով այդ շահագրգռվածությունը կունենա ռազմավարական բնույթ: ■

12 երկրներ նախապատրաստում են «ռուբլու գոտու» նախագիծը

Սեպտեմբերի 18-ին Ալմա Աթայում բացվեց նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունների կառավարությունների եւ կենտրոնական բանկերի ներկայացուցիչների երկօրյա խորհրդակցությունը: Մասնակիցները մտադիր են համաձայնեցնել ապագա վալյուտային միության՝ «ռուբլու գոտու» հիմնական դրույթները: Խորհրդակցության ընթացքում համակարգված փաստաթղթերը կներկայացվեն հոկտեմբերի սկզբին Բիշքեկում կայանալիք գագաթաժողովի մասնակիցների քննարկմանը:

Սկզբում նախատեսվում էր, որ խորհրդակցությանը կմասնակցեն 10 հանրապետությունների՝ Ռուսաստանի, Բելառուսի, Ղազախստանի, Տաջիկստանի, Ղրղզստանի, Ուզբեկստանի, Վրաստանի, Հայաստանի, Լիտվայի եւ Մոլդովայի ներկայացուցիչները: Սակայն, Ղազախստանի ազգային բանկի փոխնախագահ Ալեքսեյ Դուդկինի խոսքերով, վերջին պահին բանակցություններին են միացել նաեւ Ուկրաինայի եւ Թուրքմենստանի ներկայացուցիչները: Երեք հանրապետությունների՝ Ադրբեջանի, Էստոնիայի եւ Լատվիայի ներկայացուցիչները չէին մասնակցում հանդիպմանը:

Ռուսաստանի կենտրոնական բանկը հանդես է եկել միասնական վալյուտային գոտու ստեղծման կողմ, ուր որպես հիմնական կամ պահեստի վալյուտա պետք է օգտագործվի ռուբլին, եթե հաջողվի ստեղծել բանկային միություն:

Ինչպես հայտարարեց «ԻՖ»-ին Ռուսաստանի կենտրոնական բանկի ղեկավարի տեղակալ Ալեքսանդր Խանդրուեւը, *«նպատակահարմար է ստեղծել միջհանրապետական վճարման միություն, անկախ բանկային միության ստեղծումից»:*

Միաժամանակ, Բելառուսի եւ Ղազախստանի ղեկավարները հայտարարել են «ռուբլու գոտու» սահմաններում մնալու իրենց ցանկության մասին: ■

Բանակցություններ մոջահեդների հետ

Սեպտեմբերի 17-ին տաջիկ-աֆղանական սահմանում տեղի են ունեցել բանակցություններ Ռուսաստանի սահմանապահների եւ աֆղան մոջահեդների մարզական ջոկատների հրամանատարության միջեւ: Կողմերը քննարկել են մոջահեդների ղեկավարներից մեկի՝ գեներալ Աբդուռաշիդ Դոստումի եւ սահմանապահների միջեւ հանդիպում անցկացնելու հնարավորությունը, ինչպես նաեւ պետական սահմանի ռեժիմը պահպանելու խնդիրները, որ հաստատվել է դեռեւս 1928 թ. Աֆղանստանի եւ ԽՍՀՄ-ի միջեւ կնքված պայմանագրով: ■

digitised by A.R.A.R.@

Կվերափոխվի՞ արդյոք Ամերիկան

Բուշ-Քլինտոն հակամարտությունը սրվում է

Վերջին մեկ ամսվա ընթացքում ամերիկյան երկու կուսակցությունների (հանրապետական եւ դեմոկրատական) հերթական համագումարները մի անգամ եւս եկան ապացուցելու, որ աշունն Ամերիկայում այս տարի չափազանց «տաք» է լինելու, որ նախընտրական պայքարն էլ ավելի թեժանալով՝ մտնելու է իր ավարտական փուլը:

Այս տարվա յուրահատկությունն այն է, որ ընտրությունները տեղի են ունենում տնտեսական չափազանց սուր արտահայտված մթնոլորտի, երբ չասենք ճգնաժամի, պայմաններում, որն էլ իր հերթին կարող է հիմք ծառայել մինչ այժմ հաղթանակների մենաշնորհը իր ձեռքում պահած հանրապետական կուսակցության անկումին, երբ իհարկե ընդդիմադիր կուսակցությունը կարողանա ժամանակին ու պայմաններն օգտագործել հօգուտ իր թեկնածուի: Ընդհանրապես ընտրապայքարում վճռորոշ նշանակություն ունեն հիմնականում երեք գործոններ՝ պայմանները ու ճիշտ թեկնածուի ժամանակը, ընտրությունը: Առայժմ դեմոկրատական կուսակցության համար առկա են այս երեք գործոնները, եւ եթե առաջիկա մեկուկես ամսվա ընթացքում անակնկալ որեւէ լուրջ իրադարձություն տեղի չունենա, դրանք կարող են հաղթանակ ապահովել այդ կուսակցության թեկնածուին:

Հանրապետական կուսակցությունը վերջին 12 տարիների ընթացքում անընդհատ կարողացել է նվաճել նախագահական «թագը»: Այս տարվա նրանց թեկնածուներ Բուշ–Քուեյլ երկյակի դեմ հանդես են գալիս դեմոկրատներ Քլինտոնն ու Գորը, առաջինները որպես նախագահի, իսկ երկրորդները որպես փոխնախագահի պաշտոնի հավակնորդներ: Ովքե՞ր են նրանք, եւ ի՞նչ գիտենք մենք նրանց մասին:

Ջորջ Բուշը ծնվել է Մասաչուսեթսի նահանգի Միլտոն քաղաքում, 1924 թվականի հունիսի 12-ին: Հայրը հանրապետական կուսակցության նշանավոր գործիչ է եղել: Դարձել է ԱՄՆ-ի կոնգրեսի սենատոր Քոնեկտիկուտի նահանգից՝ 1952–63 թվականներին: Մայրը Նյու Յորքի նշանավոր բանկատեր Ուոկըրների ընտանիքից է: Ջորջ Բուշը 18 տարեկան հասակում կամավոր մասնակցել է Ճապոնիայի դեմ պատերազմին: Սովորել է Յեյլի համալսարանում: Մասնագիտությամբ տնտեսագետ է: Ակտիվ մասնակցություն է ունեցել Ընդծովյա նավթահորերի փորման ֆիրմայի՝ Զապատա Փետրոլիում Քորպորեյշընի ստեղծման գործում, դարձել է դրա տնօրենը: Հետագա տարիներին ջանասիրությամբ աշխատելով դարձել է միլիոնատեր, որն էլ իր հերթին այլ ապագա է ուրվագծել նրա համար: 1966-ին վաճառելով իր ֆիրման, դարձել է հանրապետական կուսակցության ակտիվ գործիչ եւ զբաղվել բացառապես քաղաքականությամբ: Նույն թվականին ընտրվել է կոնգրեսի ներկայացուցիչների պալատի անդամ: 1970–73 թվականներին եղել է ՄԱԿ-ում ԱՄՆ-ի մշտական ներկայացուցիչը, 1975–77 թթ.՝ Կենտրոնական հետախուզական վարչության տնօրենը: Ռեյգանի նախագահության շրջանում վարել է փոխնախագահի պաշտոնը մինչեւ 1981 թվականը: Ամուսնացած է իր երիտասարդ տարիների սիրո՝ Բարբարա Փիրսի՝ Մաքքոլ հրատարակչական բաժնետիրական ընկերության նախկին նախագահի դստեր հետ: Ունի չորս զավակ: Հինգերորդը հազիվ չորս տարեկան հասակում սակավարյունությունից մահացել է:

Բուշը չափազանց բարեպաշտ է եւ շատ լավ է հասկանում նավթի «լեզուն»: Գիտե բարեհամբույր լինել եւ իր բազմազգ երկրում արժանանալ ընդհանուրի համակրանքին: Հենվելով իր ռազմահետախուզական հարուստ փորձի վրա, նա իր նախընտրական արշավում խիստ քննադատում է իր հակառակորդին, հատկապես այդ ասպարեզում անփորձ լինելու համար: Քննադատում է Քլինտոնին Վիետնամում ծառայած չլինելու եւ ընդհանրապես ռազմական փորձառություն չունենալու համար, քանի որ նախագահը միեւնույն ժամանակ հանդիսանում է նաեւ երկրի բանակի գլխավոր հրամանատարը: Իրականում նա երբեք վճռական մարդ չի եղել: 1964-ին դեմ է արտահայտվել մարդու իրավունքների օրենսդրության ընդունմանը եւ կրքոտ պաշտպանել է Վիետնամի դեմ մղված պատերազմը: Երկու տարի անց հանուն կարիերայի կողմ է քվեարկել մարդու իրավունքների վերոհիշյալ օրենսդրությանը, դեմ է արտահայտվել նոր զինակոչին եւ միացել է Վիետնամից անհապաղ դուրս գալու պահանջներին: Վերջին շրջանին նա նախ դեմ է եղել, հետո կողմ՝ վիժման արգելելու վերաբերյալ՝ սահմանադրական փոփոխություններ մտցնելուն: Քաղաքական մեկնաբանները նրա ամենավճռական քայլը համարում են Իրաքի դեմ Ամերիկայի սանձազերծած պատերազմը եւ զարմանում են, թե ինչպես կարողացավ այդ քայլին դիմել:

Բնավորության երկակիությունը խիստ բնորոշ է նրան եւ հավանաբար բոլորի հետ լեզու գտնելու իր ունակության պատճառով է, որ շատ է սիրված իր շրջապատում:

Փոխնախագահի պաշտոնի թեկնածու **Դենֆորտ Քուեյլը** ծնվել է 1947 թվականի փետրվարի 4-ին Ինդիանապոլսում (Ինդիանայի նահանգ), միլիոնատիրոջ ընտանիքում: 1969 թվականին ավարտել է Գրինքասլ քաղաքի համալսարանը, 1974-ին՝ Ինդիանայի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետը, որտեղ ստացել է իրավագիտության դոկտորի աստիճան:

1976-ին ընտրվել է ԱՄՆ-ի կոնգրեսի ներկայացուցիչների պալատի, իսկ այնուհետեւ 1980-ին՝ սենատի կազմում: Ամուսնացած է եւ ունի 3 զավակ: Քուեյլը վայելում է հանրապետական կուսակցության աջ թեւի նեցուկը եւ չնայած պետքարտուղար Ջեյմս Բեյքերը (որ 1988-ին գլխավոր դարբինն էր նախագահական հաջող ընտրարշավի եւ այս անգամ եւս ստանձնել է այդ դերը) մեծ համարում չունի նրա հանդեպ, այնուամենայնիվ նա քաջ գիտակցում է, որ առանց այդ թեւի աջակցության դժվար է լինելու հաջողություն ապահովել Բուշին:

Բիլ Քլինտոնը ծնվել է Արքանզասի նահանգի Հոուփ փոքրիկ քաղաքում, 1946 թվականին: Հայրը արկածի հետեւանքով խեղդամահ է եղել նախքան նրա ծնվելը, եւ նա մեծացել է մոր ծնողների հսկողության տակ: Քլինտոնի պապն ու տատը մթերային խանութ են ունեցել քաղաքից դուրս, գերեզմանատան մոտ, եւ այնտեղ հաճախորդների թվի կեսից ավելին սեւամորթներ են եղել: Քլինտոնն այդ շրջապատում է մեծացել եւ հեշտությամբ լեզու է գտնում սեւամորթների հետ: Չափազանց համբերատար է: Իր նահանգից դուրս նա ճանաչված է որպես չափավոր ու զուսպ բնավորության տեր անձնավորություն, իսկ նահանգի ներսում՝ որպես շատ լիբերալ, հատկապես փոքրամասնությունների նկատմամբ: Տեսնելով խորթ հոր խմելու սովորությունը եւ դրա վատ ազդեցությունը ընտանիքի՝ հատկապես մոր վրա, Քլինտոնն առավել լուրջ բնավորության գծեր է ձեռք բերում եւ դառնում պատասխանատվության բարձր զգացումներով օժտված անձնավորություն դպրոցում եւ եկեղեցում: Մինչ ուրիշները նրա մեջ տեսնում էին ապագա քարոզչին, նա դարձավ իրավաբան եւ սկսեց հետապնդել քաղաքական ասպարեզում առաջ գնալու քաղաքականությունը: Ուոթերգեյթյան հանրահայտ գայթակղության օրերին նա իր թեկնածությունը առաջադրեց կոնգրեսի անդամ դառնալու համար եւ հաջողության չհասավ: Այդ ընթացքում նա ամուսնացավ Հիլարի Ռոդհեմի հետ, որի հետ ծանոթացել էր ընտրապայքարի օրերին: Երկուսի մտավոր ընդունակություններն էլ շատ բարձր են գնահատվում:

Քլինտոնն իր նպատակները համառորեն հետապնդող, տոկուն քաղաքական դեմք է, որ 32 տարեկան հասակում դարձել է երկրի ամենաերիտասարդ կառավարիչը, պաշտոնակիցները նրան համարում են Միացյալ Նահանգների լավագույն նահանգապետը:

Նա 14 տարիների ընթացքում կարողացել է բոլոր բնագավառներում հետամնաց Արքանզասը դարձնել բարգավաճ նահանգ: Նա մարդկանց ի մի բերելու եւ աշխատանքը կազմակերպելու մեծ ունակություն ունի, ինչ որ մեծ նշանակություն ունի քաղաքական ասպարեզում: Հակադարձելով Բուշի մեղադրանքները նրա նկատմամբ, Վիետնամում պատերազմին չմասնակցելը նա բացատրում է իր այն համոզվածությամբ, որ այդ պատերազմը սկզբից եւեթ սխալ է եղել:

Քառասունվեցամյա Քլինտոնն ամենաերիտասարդ թեկնածուն է Քենեդիից ի վեր: Նա առաջադրվում է որպես նոր ժամանակների եւ նոր սերնդի ներկայացուցիչ եւ խոստանում է վճռական փոփոխություններ մտցնել հատկապես Ամերիկայի ներքին քաղաքականության մեջ: Հենվելով առավելապես մեծ տաղանդի տեր նախաձեռնողների վրա, նա մտադիր է բարելավել տնտեսությունը, դուրս բերել այն ճգնաժամային դրությունից՝ հիմնականում հարուստներից գանձելով 2 տոկոսի չափով հավելյալ տուրք եւ կրճատելով պաշտպանության բյուջեն: Տնտեսական աճի գլխավոր «բանալին» նա համարում է ներդրումները: Իսկ բոլոր ասպարեզներում վերելքի հիմնական նախադրյալները նա տեսնում է առողջապահական եւ կրթության բնագավառների արմատական փոփոխության մեջ: Դրանց եւ էկոլոգիական խնդիրներին նա մեծ տեղ է հատկացնում իր պլատֆորմում եւ քննադատում է Բուշի կառավարությանը: Նա խոստանում է հաջողության հասնել գլխավորապես հենվելով միջին դասակարգի վրա:

Իր պլատֆորմի հաջողության համար Քլինտոնն ընտրել է Ալբերտ Գորին՝ Թենեսի նահանգից սենատորին, որը 44 տարեկան հասակում այժմ առաջադրվել է որպես փոխնախագահ: Գորը արտակարգ ընդունակությունների տեր, բնավորության դրական գծերով օժտված անձնավորություն է:

Երկուսով նրանք ներկայացնում են վերակառուցման այն նոր շունչը, որին անհամբեր սպասում են ամերիկացիները: Իսկ առայժմ ընտրապայքարի նրանց ելույթներում կամ հարցազրույցներում դրականն այն է, որ նրանք քննարկում են լոկ տնտեսական, կրթական, առողջապահական կամ այլ խնդիրներ, որոնք արտացոլվում են իրենց պլատֆորմում եւ չեն անդրադառնում հակառակորդի անձնական անցյալի մանրուքներին, ինչպես անում են հանրապետական Բուշն ու Քուեյլը:

Քլինտոն–Գոր երկյակը նախագահական աթոռին տիրանալու ճամփի կեսն արդեն կտրել է: *«Ո՞վ է ավելի վստահելի»* սոցիոլոգիական հարցումի ժամանակ ապրիլին Քլինտոնին տրված ձայների 39 տոկոսը հուլիսին բարձրացավ 58 տոկոսի, մինչդեռ Բուշին տրված 59 տոկոսը մնաց անփոփոխ: Իսկ *«Ո՞ր թեկնածուն է առավել նպաստավոր տպավորություն թողնում»* հարցումին Քլինտոնի կողմնակիցները 37 տոկոսից հասել են 48 տոկոսի, այն դեպքում, երբ Բուշին կողմ քվեարկածների թիվը 54 տոկոսից նվազել է 45 տոկոսի: Այսպես որ, ճանապարհի կեսը իրոք նրանք անցել են: Մյուս կեսը որոշելու են իրենք ամերիկացիները, նոյեմբերի առաջին երեքշաբթի օրը, առաջին երկուշաբթի օրվանից հետո, այսինքն ամսի 3-ին:

Հանդիպեցին Չեչնիայի եւ Հյուսիսային Կիպրոսի արտգործնախարարները

Չեչնիայի արտգործնախարար Շամսուդին Յուսեֆը, որն այդ պաշտոնին է նշանակվել սեպտեմբերի 16-ին, հանդիպում է ունեցել ինքնակոչ Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետության նախագահի հատուկ խորհրդական Ահմեդ Ղազի-օղլու հետ: Ղազի-օղլին «ԻՖ»-ի թղթակցին հայտարարել է, թե Գրոզնի կատարած այցի հիմնական նպատակն է կարգավորել փոխհարաբերությունները, առաջին հերթին, լրատվության փոխանակման գործընթացը Չեչենական Հանրապետության հետ: Նրա խոսքերով, արդեն պայմանագիր է կնքվել «Չեչեն-պրես» եւ Հյուսիսային Կիպրոսի լրատվական գործակալությունների միջեւ: Չեչնիայի նոր արտգործնախարար Շ. Յուսեֆը մինչ նոր նշանակումը Ջոխար Դուդաեւի խորհրդականն էր արաբական երկրների գծով: Նա Սաուդյան Արաբիայի քաղաքացի է, ազգությամբ չեչեն: Անկախության հռչակումից հետո նա Չեչնիայի շահերը ներկայացնում էր Մերձավոր Արեւելքի երկրներում: Չեչնիայի արտգործնախարարության նախկին ղեկավար Շամիլ Բենոն հրաժարական էր տվել երկու շաբաթ առաջ: Շ. Բենոյի խոսքերով, «հանրապետության արտաքին քաղաքականության իր սկզբունքները չեն համապատասխանում ղեկավարության գործողությունների հետ»:

Տոնակատարություն Մոսկվայում

Սեպտեմբերի 27-ին Մոսկվայի, մշակույթի եւ հանգստի կենտրոնական զբոսայգում տեղի կունենա բեմականացված ներկայացում եւ կառնավալային երթ, որը նվիրված է Ամերիկայի հայտնագործման 500-ամյակին: Տոնակատարության կազմակերպիչ «Նոր լույս-500» միջազգային հասարակության նախագահ, Մոսկվայի քաղաքագլուխ Յուրի Լուժկովը «ԻՖ»-ին տված հարցազրույցում հույս հայտնեց, որ առաջիկա ներկայացումը կնպաստի փոխըմբռնմանը եւ գործարար կապերի ամրապնդմանը ԱՊՀ եւ Հյուսիսային ու Հարավային Ամերիկաների ժողովուրդների միջեւ: Նա նշեց, որ այդ իրադարձությունը կլինի հասարակության մշակութային միջոցառումներից կենտրոնականը: Ի դեպ, հասարակության կազմի մեջ են մտնում Ռուսաստանի, Վրաստանի, Ուզբեկստանի եւ ԱՊՀ այլ երկրների գիտության, մշակույթի հայտնի գործիչներ, ձեռնարկատիրական շրջանակների ներկայացուցիչներ:

Կողոպուտ Պերմի գոզնակի ֆաբրիկայում

Ինչպես հաղորդեցին «ԻՖ»-ին Պերմի ներքին գործերի վարչությունում, վերջերս հաճախակի են դարձել խոշոր արժեթղթերի կողոպուտները մարզի գոզնակի ֆաբրիկայում: Վերջին կողոպուտը արձանագրվել է սեպտեմբերի սկզբին՝ գողացվել է 1000 ռուբլիանոցների 3 կապոց: Կողոպտիչներին փնտրում են: Հունիսին ֆաբրիկայից չքացել են 500 ռուբլիանոց կապոցների 3 թուղթ՝ յուրաքանչյուրում 24 կապոց, 36 հազար ռուբլու ընդհանուր գումարով, իսկ հուլիսի սկզբին՝ 48 հազար ռուբլու 1000 ռուբլիանոց կապոցների 2 թերթ: Ներկա պահին հանցագործը հայտնաբերվել է, որը ֆաբրիկայի աշխատողներից մեկն է: Խուզարկության ժամանակ բռնագրավվել է 5 հազար ռուբլու կապոցներ: Մնացածը նա արդեն ծախսել էր սիրուհու հետ: Կողոպտված կապոցները հայտարարվել են անվավեր: Մեծ մասը հանվել է շրջանառությունից, սակայն մոտ 30 հազար ռուբլի դեռ մնում է: Գողացված կապոցների սերիաները եւ համարները հանձնվել են մարզի եւ Ռուսաստանի բոլոր բանկերին:

digitised by A.R.A.R.@

Լատվիայի «կարմիրների» ախորժակը մեծ է

«Կարմիրներ»ը հրավիրել են Լատվիայի կոմունիստների միության հիմնադիր համաժողով եւ որոշել կազմավորել ժողովրդական վերահսկողության կառավարություն, որը կնպաստի անկմանը հասած տնտեսության վերականգնմանը եւ նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունների մասնակցությամբ նոր տնտեսական դաշնության ստեղծմանը: Այդ կառավարությունը մտադիր է գործել օրինական կերպով, սակայն հաշվի առնելով իրավիճակը՝ չարփային անդամներն իրավունք ունեն օգտագործել կեղծանուններ: Միությունում անդամակցելու պատրաստակամություն են հայտնել 37 հազար մարդ:

Բուշն օգնել է Ելցինի մորը

Նախագահ Բուշի «անձնական» դիվանագիտությունն այս ամառ նոր ոլորտ մտավ, գրում է «Նյուզուիք» շաբաթաթերթը: Օգոստոսի ամսին Բորիս Ելցինի հետ ունեցած մի հեռախոսազրույցից հետո, որի ընթացքում Ռուսաստանի նախագահը մտահոգություն էր հայտնել արտաքին անբավարարությունից տառապող իր մոր բուժման ընթացքի մասին, նախագահ Բուշը գաղտնորեն օգնություն էր փութացրել իր անձնական բժշկին՝ Բըրտոն Լիին: Միայն թե այդ պահին դոկտ. Լին արձակուրդի մեջ էր գտնվում Մասաչուսեթսի կղզիներից մեկում: Սակայն այդ հանգամանքը չէր կարող խանգարել նախագահին. նա ռազմական օդուժի մի ինքնաթիռ է ուղարկում բժշկին արձակուրդից կտրելով մինչեւ Մոսկվա հասցնելու: Լին խորհուրդներ է տալիս տիկին Ելցինայի բժիշկներին եւ վերադառնում Մասաչուսեթս՝ շարունակելու արձակուրդային անդորրը: Բուշի «անձնական» դիվանագիտության մեջ սա առաջին դեպքը չէ: Նախկին Արեւելյան Եվրոպայի երկրների ղեկավարներից ոմանց նա նման օգնություն է փութացրել, միշտ ուղարկելով իր անձնական բժշկին:

Չեչնիայում արգելել են զանգվածային միջոցառումները

Չեչենական Հանրապետության խորհրդարանը արգելել է անցկացնել հասարակական-քաղաքական բնույթի բոլոր զանգվածային միջոցառումները, հանրահավաքները, ցույցերը, պիկետները եւ այլն, մինչեւ «չհանվի Չեչնիայի շրջափակումը Ռուսաստանի կողմից»: Խորհրդարանի որոշման համաձայն, այդ քայլը նպատակ ունի «կազմակերպել պետության անկախության պաշտպանությունը եւ խուսափել պայթյուններից մարդկանց կուտակման վայրերում»:

Ծանր վիրավորվել է Վրաստանի Պետխորհրդի անդամը

Սեպտեմբերի 18-ի առավոտյան մահափորձ է կատարվել Վրաստանի անկախ արհմիությունների համադաշնության նախագահ, հանրապետության Պետխորհրդի անդամ Իրակլի Ծուցուբիի վրա: Ինչպես հաղորդեցին Վրաստանի Պետխորհրդի մամուլի կենտրոնում, Ի. Ծուցուբին ծանր վիրավորվել է: Հարձակվողն անհետացել է:

Լիտվացի արվամոլները Դանիայում

Վերջերս 5 լիտվացի քաղաքական ապաստան են խնդրել Դանիայում, հաղորդել է «Ռեսպուբլիկա» թերթը: Փախստականները իրենց որոշումը հիմնավորում են նրանով, որ արվամոլներ են, իսկ Լիտվայի ոստիկանությունը նրանց հետապնդում է եւ ուղարկում «հոգեբուժարաններ»:

Հայկական կինո. Միջազգային առաջին ինքնուրույն քայլերը եւ առաջին պտուղները

Տասը ֆիլմեր մասնակցել են Ամերիկյան կինոինստիտուտի 6-րդ փառատոնին

Այս տարվա հունիսի 2-ից հուլիսի 2-ը ԱՄՆ-ի Վաշինգտոն եւ այնուհետեւ Լոս-Անջելես քաղաքներում երկու փուլով տեղի ունեցած ամերիկյան կինոինստիտուտի ավանդական ամենամյա, թվով 6-րդ կինոփառատոնում Հայֆիլմի կինոնկարները բարձր գնահատականի են արժանացել: Մասնավորապես այդ մասին է վկայում ՀՀ մշակույթի նախարարությանը հասցեագրած փառատոնի տնօրեն Քեն Վլաչինի նամակը, որով նա շնորհակալություն է հայտնում հայկական ֆիլմերի մասնակցությամբ փառատոնի հաջողությունը ապահովելու համար եւ տեղեկացնում, որ հայկական կինոն լավ ընդունեցին ե՛ւ կինոքննադատները, ե՛ւ լոսանջելեսցիները:

Գեղարվեստական ֆիլմերի այս փառատոնը չնայած մրցանակներ չի շնորհում, սակայն աշխարհում ամենահեղինակավորներից մեկի համբավն ունի: Այստեղ ցուցադրվելուց հետո երկրներից մեծ մասի կինոքննադատների ուշադրությանն արժանանալու եւ համանման այլ փառատոններից հրավեր ստանալու իրական ճանապարհներ են բացվում:

Հայաստանի կինոարվեստը ներկայացնող հինգ ժապավեններից «Պետրո», «Նռան գույնը», նորերից՝ Վիգեն Չալդրանյանի «Չայն բարբառոյ» («Սինյոր Մարտիրոսի ուխտագնացությունը»), Արա Երնջակյանի «Ժամկետը յոթ օր», Սուրեն Բաբայանի «Արյունը», Դավիթ Ասֆարյանի «Կորսված դրախտը» եւ Հարություն Խաչատրյանի «Քամին ունայնության» ու «Վերադարձ ավետյաց երկիր», ինչպես նաեւ փաստագրական «Օր» եւ «Մտիտակ քաղաք» ֆիլմերի վերաբերյալ մեծածավալ հրապարակումներով կարծիք են արտահայտել նաեւ հանրահայտ «Հոլիվուդ ռիփորթեր», «Լոս-Անջելես թայմս», «Վիլիջ վյու», «Վրայըթի» թերթերը: Այս պարբերականներում այս կամ այն ֆիլմի մասին գրված մի քանի գովասանական տողն անգամ իրենից բավականին մեծ արժեք է ներկայացնում եւ այն անպայման ներգործում է կինոժապավենների եւ դրանց հեղինակների այցետոմսերի վրա:

«Նման հաջողությունները *ինքնին իրենց չեն գալիս, ասաց ՀՀ մշակույթի փոխնախարար Միքայել Ստամբոլցյանը, բարձրարժեք կինոնկարներ ունենալը դեռ ոչինչ չի նշանակում, պետք է կարողանալ այն ներկայացնել: Մեր նախարարությունը ոչ միայն ամերիկյան այս կինոփառատոնին մասնակցելու հայտ ներկայացրեց, այլեւ իր նպաստակին հասնելու համար մեծածավալ աշխատանքներ տարավ: Այդ հարցում իրենց զգալի ներդրումն ունեն նաեւ Հայաստանում արդեն հայտնի ամերիկահայ դերասանուհի Նորա Արմանին, որը պաշտոնապես ներկայացնում էր Հայաստանի մշակույթի նախարարությունը եւ կինոռեժիսոր Հարություն Խաչատրյանը: Նրանց ջանքերով արդեն պատրաստվել էին գովազդներ (որոնց էսքիզները կատարել էր հայտնի նկարիչ Վահե Ֆասսալը), ներկայացված ֆիլմերի մասին պատմող նկարազարդ ալբոմներ, հայ ժողովրդի պատմությանը, մշակույթին, եղեռնին, երկրաշարժին, սփյուռքին նվիրված տեղեկագրեր»:*

Վիգեն Չալդրանյան. «Չայն բարբառոյ»

Մշակույթի նախարարության եւ կինոարվեստի գործիչների գործունեությունն արդեն տվել է իր առաջին արդյունքները. տեղեկություն է ստացվել, որ այդ ֆիլմերի նկատմամբ հետաքրքրություն է ցուցաբերել բրիտանական կինոինստիտուտը, իսկ «Վերադարձ ավետյաց երկիր»ը Հոլիվուդի արտասահմանյան մամուլի ասոցիացիան ներկայացրել է «Ոսկե գլոբուս» մրցույթին, որի շրջանակներում ցուցադրումները կայացել են հուլիսի վերջերին, բայց արդյունքների մասին նախարարությունը դեռեւս տեղեկություններ չունի:

Այժմ կարեւոր է, որ զարգացվի հաջողությունը, իսկ դրա համար *«գործը պետք է տարվի պետական մակարդակով, ծրագրավորված եւ հետեւողականորեն: Միայն նման պայմաններում մենք կկարողանանք աշխարհով մեկ ճանաչել տալ հայ կինոն եւ հանրապետության բնակչությանը ապացուցել մեր ֆիլմերի բարձրարժեքությունը»,* նշեց պարոն Ստամբոլցյանը:

Եվ այդ ուղղությամբ առաջին քայլերն արված են՝ մշակույթի նախարարությունում նոր բաժին է ստեղծված, որի հիմնական խնդիրն արտասահմանի հետ կինոկապերի հաստատումը եւ դրանց ընդլայնումը պետք է լինի:

ՀՈՎՍԵՓ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Մարզիչը բռնեց մրցավարի օձիքից

«Բանանց»-«Զվարթնոց» հանդիպման ավարտին դեռ մեկ րոպե ժամանակ կար, երբ շատերի համար անսպասելի գլխավոր մրցավար Սողոմոն Զանազանյանը ազդարարեց խաղի վերջը:

Հյուրերի գլխավոր մարզիչ Արկադի Անդրեասյանը վայրկյանաչափը ձեռքին անմիջապես նետվեց դաշտի կենտրոն: Սուր վեճը համեմվեց նրանով, որ մարզիչը, բռնելով մրցավարի օձիքից, երկար ժամանակ բաց չէր թողնում: Հանդիպման տեսուչ Գրիգոր Դանիելյանի վկայությամբ հաստատվեց, որ հանդիպումն իրոք ժամանակից շուտ է ավարտվել:

Դա ընդունեց նաեւ մրցավարը՝ Սողոմոն Զանազանյանը, որն անկեղծորեն խոստովանեց, որ իրոք սխալվել է եւ պատրաստ է խաղը շարունակել: Բայց արդեն ուշ էր. հանդիսականների հոսքն ուղղվել էր դեպի մարզադաշտի ելքը, իսկ բազմափորձ մարզիչ Արկադի Անդրեասյանն, ինչպես ասում են, մրցավարին բռնել էր դեպքի վայրում եւ կարգադրեց իր սաներին թողնել ապարեզը, մանավանդ որ ցանկացած սխալի համար եթե դժվար է մրցավարին պատժել կամ բողոքարկել խաղը, ապա սա հենց այն բացառիկ դեպքն է, երբ ըստ կանոնադրության, եթե հանդիպումը շուտ է ավարտվում, բողոքն ընդունվում է, եւ հանդիպումը կարող է վերախաղարկվել:

Հուսահատ մրցավարը ուշացումով փորձելով ուղղել իր կոպիտ սխալը՝ «Բանանց»ի ֆուտբոլիստներին խնդրեց մինչեւ խաղի ժամանակը լրանալը մնալ դաշտում: Հյուրընկալողներն այդպես էլ վարվեցին: Այս ամենը ոչ թե տարօրինակ, այլ ծիծաղելի է, մանավանդ, որ հաշիվը 5:2 էր, խաղի ելքը վճռված, իսկ Սողոմոն Զանազանյանն էլ առաջին անգամը չէր սուլիչը ձեռքին խաղադաշտ մտնում: Նման իրադրություններում, երբ ամեն ինչ պարզ է, առողջ տրամաբանությունը փորձառու մրցավարներին հակառակն է հուշում, եւ նրանք սովորաբար երկարաձգում են խաղի ժամանակը, որի իրավունքն իրենցն է, եւ որի համար ոչ ոք չի կարող մեղադրել:

Ամենատարօրինակն այն է, որ կատարվածի համար բոլորից շատ կարող է տուժել ոչ մի մեղք չունեցող «Բանանց»ը, որը շարունակում է մրցավեճը չեմպիոնի կոչման համար:

Սրանով հերթական տուրի հետ կապված անակնկալները չավարտվեցին: Աբովյանի «Կոտայք»ը անհասկանալի պատճառներով չմեկնեց Կապանի «Սյունիք»ի հետ հանդիպմանը: Երեւում է ներքին խմորումներ կան թիմում: Ինչեւէ, ֆեդերացիայի մարզատեխնիկական հանձնաժողովը երեկ իր նիստում 0:3 հաշվով պարտություն գրանցեց «Կոտայք»ին:

Իսկ ի՞նչ ասել եզրային մրցավար Իվան Կազանցեւին (Երեւան), որն այդպես էլ չներկայացավ «Բանանց»-«Զվարթնոց» խաղին, եւ նրան սպասված էր փոխարինել հանդիպման տեսուչը: Եթե որեւէ լուրջ պատճառ էլ կար, գոնե կարելի էր նախապես տեղեկացնել այդ մասին:

Հերթական տուրում շատ կարեւոր հաղթանակ տարավ ՀՄԸՄ-ն, որը դուրս եկավ առաջին տեղ, սակայն չեմպիոնի կոչման համար հիմնական պայքարը դեռ առջեւում է: ■

Եզրափակիչ փուլ (1-12 տեղեր)

4-րդ տուր

«Արարատ»—«Կանազ» 5:0

«Նաիրի»—«Կիլիկիա» 4:3

Առաջնության աղյուսակը սեպտեմբերի 19-ի դրությամբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. ՀՄԸՄ	14	10	3	1	36-16	23
2. Շիրակ	14	10	2	2	35-9	22
3. Բանանց	14	10	2	2	37-17	22
4. Արարատ	13	8	3	2	36-13	19
5. Վան	14	8	1	5	26-22	17
6. Կոտայք	14	5	2	7	15-25	12
7. Սյունիք	14	4	3	7	25-30	11
8. Զվարթնոց	14	3	4	7	23-37	10
9. ՀԱՄ ՏԻՄԱ	14	3	3	8	17-25	9
10. Կիլիկիա	13	3	2	8	20-35	8
11. Նաիրի	14	2	4	8	8-30	8
12. Կանազ	14	1	3	9	17-36	5

Ֆիշերը հաղթում է, Սպասկին՝ դադար խնդրում

Ֆիշերի երեք անընդմեջ հաղթանակները եւ հատկապես այն փայլուն խաղը, որ նա ցուցադրեց իններորդ պարտիայում, ակամայից հիշեցնում են ամերիկացի գրոսմայստերի լավագույն տարիները, երբ նա «չոր» հաշիվներով պարտության էր մատնում իր հանրահայտ մրցակիցներին:

Ներկայացվող պարտիայում այն բանից հետո, երբ տղիսակները կիրառեցին փոխանակային տարբերակ եւ շուտով խաղասեղանից վերացան թագուհիները, շատերի մեջ թյուր տպավորություն ստեղծվեց, որ շուտով կարող է գրանցվել ոչ ոքի: Հետաքրքիր է, որ խաղի ժամանակ Ռուսաստանի ռադիոյով նման կարծիք հայտնեց գրոսմայստեր Սուետինը, բայց դրանից ընդամենը մի քանի քայլ հետո Սպասկին արդեն սպիտված էր իրեն պարտված ճանաչել: Իսկ այդ մի քանի քայլի ընթացքում Ֆիշերը դիրքային առավելությունն իրացնելու հիանալի ուսումնական օրինակ ցույց տվեց՝ կատարելով երկու գեղեցիկ զոհաբերություններ:

Սա Սպասկու նկատմամբ Ֆիշերի երբեւիցե տարած ամենաարագ հաղթանակն էր: Եվ հարվածն այնքան ուժեղ էր, որ փարիզցի գրոսմայստերը խաղադադար խնդրեց: 10-րդ պարտիան հինգշաբթիից տեղափոխվեց շաբաթ...

Ֆիշեր-Սպասկի. 9-րդ պարտիա
Իսպանական պարտիա

1. e4 e5, 2. ձf3 ձc6, 3. փb5 a6, 4. փ:c6 dc, 5. 0-0 f6, 6. d4 ed, 7. ձ:d4 c5, 8. ձb3 Թ:d1, 9. Ն:d1 փg4, 10. f3 փe6, 11. ձc3 փd6, 12. փe3 b6, 13. a4 0-0-0, 14. a5 Աb7,

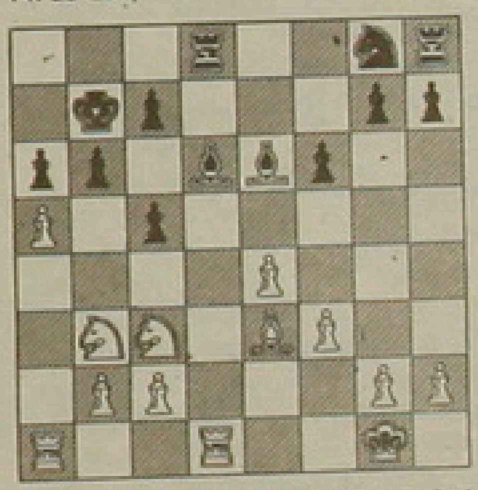

15 e5 փe7, 16. Ն:d8 փ:d8, 17. ձe4 Աc6, 18. ab cb, 19. ձb:c5 փc8, 20. ձ:a6 fe, 21.ձb4+, սեւերը հանձնվեցին:

ԳԱԳԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Փառատոն Ալյոխինի հիշատակին

Ռուսաստանի Գերագույն խորհրդի նախագահ Ռուսլան Խասբուլատովը շախմատի աշխարհի ռուսաստանցի առաջին չեմպիոն Ալեքսանդր Ալյոխինի հիշատակին նվիրված շախմատի միջազգային փառատոն անցկացնելու կարգադրություն է ստորագրել (հոկտեմբերի 31-ից նոյեմբերի 25-ը Մոսկվայում):

Փառատոնի առաջին օրը՝ հոկտեմբերի 31-ին նշվելու է Ալյոխինի ծննդյան 100-ամյակը: Ռ. Խասբուլատովը գլխավորում է փառատոնի անցկացման կազմկոմիտեն, որի մեջ մտնում են ակադեմիկոս Լեոնիդ Աբալկինը, Ռուսաստանի կենտրոնական բանկի նախագահի պաշտոնակատար Վիկտոր Գերաշչենկոն, Մոսկվայի քաղաքագլուխ Յուրի Լուժկովը եւ ուրիշներ: ■

Միջազգային շաշկին առանց միջազգային կարգավիճակի

Երեւանում մեկնարկել է միջազգային շաշկու Հայաստանի տղամարդկանց առաջնությունը, որին մասնակցում են 4 վարպետ եւ 8 վարպետության թեկնածու: Հակառակ իր անվանը, մեր հանրապետության այս մարզաձեւի ներկայացուցիչները որեւէ միջազգային մրցաշարի մասնակցելու հնարավորություն չունեն: Դրա համար ճանաչում է պետք եւ հովանավորներ:

Խաղացված 3 տուրից հետո առաջատարն է երեւանցի վարպետ Մարատ Ղուլյանը, որը վաստակել է 2,5 միավոր: Երասխավանցի Սլավա Մաշիկյանի արդյունքն է 2 միավոր: ■

Բաժինը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Կապանում 1 զոհ, 12 վիրավոր

Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններում իրավիճակը մնում է լարված:

Կապան. Սեպտեմբերի 17-ի երեկոյան ժամը 18-ից մինչեւ 23-ը Ադրբեջանի Զանգելանի շրջանի Աղբենդ եւ Ղազանչի գյուղերում տեղակայված հենակետերից ադրբեջանական կազմավորումները զենքի տարբեր տեսակներից հրետակոծել եւ գնդակոծել են Կապան շրջկենտրոնը եւ Սյունիք գյուղը: Արկերից մի քանիսն ընկել են Կապան քաղաքի կենտրոնում: Կան ավերածություններ: Ըստ նախնական տվյալների, մեկ մարդ զոհվել է եւ 12-ը վիրավորվել: Նույն գիշեր տանկերից եւ «Գրադ» կայանքներից հրետակոծվել է նաեւ Ագարակ գյուղը: Հայկական ինքնապաշտպանական ուժերը ստիպված են եղել դիմել պատասխան գործողությունների: Երեկվա ընթացքում շրջանի սահմանամերձ գյուղերը գնդակոծվել են փոքր տրամաչափի զինատեսակներից: Մինչդեռ, ինչպես հայտնում է Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունը, երեկ Կապանի շրջանի տարածքից գնդակոծվել եւ հրետակոծվել են Զանգելանի շրջանի Ղազանչի եւ Մեխլար գյուղերը, որի հետեւանքով 2 հոգի զոհվել են, վեցը՝ վիրավորվել:

Մեղրի. Վերջին երկու օրերի ընթացքում շրջանի սահմաններում իրավիճակը մնում է պայթյունավտանգ, թեեւ լուրջ միջադեպեր չեն արձանագրվել: Օրդուբադի շրջանում ադրբեջանական բանակի մարտական տեխնիկայի եւ կենդանի ուժի մեծ կուտակումները պահպանվում են:

Ադրբեջանական աղբյուրները պնդում են, թե Մեղրու շրջանից հրետակոծվել են Զանգելանի շրջանի մի շարք գյուղեր:

Արարատ. Սեպտեմբերի 17-ին եւ լույս 18-ի գիշերը Նախիջեւանի Սադարակի շրջանի տարածքից տանկերից, ականանետերից եւ հետեւակի մարտական մեքենաներից հրետակոծվել են Երասխավանը եւ հայկական սահմանապահ դիրքերը: Հայկական կողմից կա 3 վիրավոր, որոնցից երկուսը՝ խաղաղ բնակիչներ: Հայկական ինքնապաշտպանական ուժերը ստիպված են եղել պատասխան գործողությունների դիմել:

Տավուշ. Ինչպես հայտնեցին շրջանի գործկոմից, վերջին երկու օրերի ընթացքում Ադրբեջանի Ղազախի եւ Թաուզի շրջանների տարածքից սահմանամերձ գյուղերի ուղղությամբ հնչել են միայն հատուկենտ կրակոցներ: Իրադրությունը համեմատաբար հանգիստ է: Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարության այն հայտարարությունները, թե իբր Տավուշի շրջանի տարածքից հրետակոծվել են Թաուզի շրջանի Ասրիկ եւ Չըլխեյրաս գյուղերը, չեն համապատասխանում իրականությանը: ■

Կրկին մաշված երգը

Սեպտեմբերի 17-ին Բաքվում տեղի է ունեցել Ադրբեջանի խորհրդարանի նախագահ Իսա Ղամբարովի հանդիպումը Ռուսաստանի հատուկ հանձնարարությունների դեսպան Վլադիմիր Կազիմիրովի հետ, որը Հռոմում կայացած բանակցություններում գլխավորում էր Ռուսաստանի պատվիրակությունը: Հանդիպման ժամանակ քննարկվել են հայ-ադրբեջանական հակամարտության կարգավորման ուղիները: Ադրբեջանի ղեկավարը նշել է, որ «Բաքուն առաջվա պես առաջնությունը տալիս է ղարաբաղյան խնդրի քաղաքական կարգավորմանը»: ■

Էդ. Շեւարդնաձե. «Առաջնահերթ խնդիրը Աբխազիայի խորհրդարանի նստաշրջան հրավիրելն է»

Վրաստանի Պետխորհրդի նախագահը պատասխանում է «Սնարք»-ի թղթակից Մելսիդա Հակոբյանի հարցերին

– Պրն. նախագահ, դուք նոր եք վերադարձել Սուխումից: Ի՞նչ արդյունքների հասաք:

– Իմ խնդիրն այն էր, որ հայտնի իրադարձություններից հետո հանդիպեմ ժողովրդի հետ եւ զգամ նրա տրամադրությունը: Ես հանդիպեցի նաեւ ազգային փոքրամասնությունների՝ հայերի, ռուսների, հույների ներկայացուցիչների, ինչպես նաեւ վրաց պատգամավորների հետ:

Սկզբունքորեն հաշտությունը հնարավոր է, սակայն դեռեւս նկատելի է հակամարտությունը: Սակայն ի վերջո առողջ դատողությունը գերակշռում է:

– Ի՞նչ տրամադրություն ունեն զինվորականները:

– Նրանք միանշանակ զինադադարի եւ Մոսկվայի համաձայնության իրականացման կողմն են: Սակայն մնում է այսպես կոչված կամավորների՝ հյուսիսկովկասյան վարձկաններին դուրս մղելու հարցը: Այս փուլում դա ամենալուրջ խնդիրն է, որը կարող է հարցականի տակ դնել Մոսկվայի համաձայնությունը:

– Դուք աբխազ պատվիրակների հետ հանդիպե՞լ եք:

– Այո: Ինձ դուր եկան նրանցից շատերի տրամադրությունները, ովքեր հանդես են գալիս Մոսկվայի համաձայնության եւ անհապաղ Աբխազիայի խորհրդարանի նիստ հրավիրելու օգտին: Իմ կարծիքով, դա է առաջնայինը:

Ցավոք, Աբխազիայի ղեկավարությունը, ի նկատի ունեմ Արձինբային, չի կիսում այդ մոտեցումը: Նա նույնիսկ չուզեց հանդիպել ինձ հետ:

– Հնարավո՞ր եք գտնում կանխել հանցագործությունների աճը Աբխազիայում:

– Սեպտեմբերի 17-ին մենք լրջորեն քննարկել ենք այդ հարցը: Մեր զորամասերի հրամանատարությունն ամեն կերպ կաշխատի կանխել դիակապտությունն ու թալանը: Գեներալ Կարկարաշվիլին հրաման է տվել հանցագործներին տեղում գնդակահարել: Սակայն նույնիսկ կարգ հաստատելուց հետո ժամանակ է պահանջվում ավերվածը վերականգնելու:

Թբիլիսի, 18 սեպտեմբեր
ՄԵԼՍԻԴԱ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Էլչիբեյը չի մեկնում ԱՄՆ

Նա չի մասնակցելու ՄԱԿ-ի Ընդհանուր ժողովի նիստին, ինչպես դա նախատեսվում էր ավելի վաղ: Այդ մասին «ԻՖ»-ին հաղորդեց նախագահի մամուլի քարտուղար Նիյազի Իբրահիմովը: Ադրբեջանի պատվիրակությունը գլխավորելու է արտգործնախարար Թոֆիկ Ղասիմովը: Ն. Իբրահիմովը նշեց, որ *«տվյալ պահին ստեղծված հանգամանքները, լարված աշխատանքը եւ կուտակված խնդիրները պահանջում են, որ ներկայումս Ադրբեջանի նախագահը լինի Բաքվում եւ անձամբ մասնակցի այդ խնդիրների լուծմանը»*: Մինչդեռ «Թուրան» գործակալությունը պատճառների մեջ նշում է սահմաններում, հատկապես Աղդամի մոտ լարված իրավիճակը: ■

Ելցինը առաջատար թերթերի գլխավոր խմբագիրներին ուղարկեց Էլչիբեյի մոտ

Երեկ, օրվա երկրորդ կեսին Ադրբեջանի նախագահի հետ հանդիպման համար Բաքու մեկնեցին ռուսական առաջատար թերթերի գլխավոր խմբագիրները: Մեկնողների մեջ էին «Իզվեստիայի», «Կոմսոմոլսկայա պրավդայի», «Մոսկովսկիե նովոստիի», «Տրուդի», «Նեզավիսիմայա գազետայի», «Պրավդայի» եւ «Օստանկինո» հեռուստաընկերության ներկայացուցիչները:

Այսօր առավոտյան Ադրբեջանի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյը հյուրերին կընդունի իր նստավայրում:

Ինչպես հայտնի է դարձել «Թուրան» գործակալությանը Մոսկվայի լրագրողական աղբյուրներից, ռուսական մամուլի ներկայացուցիչների՝ Բաքու մեկնելու նախաձեռնողը հանդիսանում է Բորիս Ելցինը: ■

Նախագահ Կոլորի ժամանակը սպառվում է

Բրազիլիայի նախագահի մեջքը պատին են դեմ տվել: Համաձայն վերջին հարցախույզներից մեկի, բրազիլացիների 78 տոկոսը գտնում է, որ նախագահ Ֆերնանդո Կոլորը մեղավոր է կաշառակերության եւ պետական միջոցների յուրացման հարցում: Քաղաքական հարցերի գծով նրա օգնական պետական նախարարը հրաժարական է տվել, իսկ Գերագույն դատարանը ընդամենը 10 օր է տվել նրան իմփիչմենտի դեմ պաշտպանվելու համար: Եւ խորհրդարանը նրա հրաժարականի պահանջը կքվեարկի հոկտեմբերի 3-ից առաջ, քանի որ այդ օրը տեղի են ունենալու քաղաքապետական ընտրություններ, իսկ թեկնածուներից շատերը նախօրոք խոսք են տվել, թե կքվեարկեն նախագահի հրաժարման օգտին:

Վերջերս համաժողովրդական պահանջին միացավ նաեւ բրազիլական եկեղեցին եպիսկոպոսական ժողովի գլխավորությամբ, որ դատապարտեց երկրում տարածված կաշառակերությունն ու երկրի նախագահին: Սան Պաուլոյում մի քանի օր առաջ տեղի ունեցած եկեղեցական ծիսակատարության ժամանակ թվով 50 հազար հավատացյալների բազմությունը ցուցարարների վերածվեց:

Այս պայմաններում բնական պիտի լիներ, որ նախագահն ընտրեր հեռանալու դուռը սահելու ուղին՝ ներկայացնելով իր հրաժարականը: Սակայն ոչ, նա մտադիր չէ հեռանալ: Իսկ ժամանակը սպառվում է: ■

«Արամ Խաչատրյան» Մեծ Համերգասրահ

68-ՐԴ ՀԱՄԵՐԳԱՇՐՋԱՆ
4485-4486 Հայոց Թվական

Հայաստանի Ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
Գեղարվեստական ղեկավար եւ գլխավոր դիրիժոր՝
ԼՈՐԻՍ ՃԳՆԱՎՈՐՅԱՆ

Համերգաշրջանի հովանավորն է Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միությունը

25 սեպտեմբեր
ՆՎԻՐՎՈՒՄ Է ԼԵՈՆԱՐԴ ԲԵՐՆՍԹԱՅՆԻ ՀԻՇԱՏԱԿԻՆ

Լեոնարդ Բերնսթայն. Սյուիտ «Վեսթսայդյան պատմություն» մյուզիքլից
Էնդրյու Լլոյդ-Վեբեր. «Օպերայի ուրվականը»
Ռիչարդ Ռոջերս. «Օկլահոմա»
Ջորջ Գերշվին. «Պորգի եւ Բեսս»
Ռիչարդ Ռոջերս. «Հարավային Պասիֆիկ»
Մերեդիթ Վիլսոն. «Երաժիշտը»

Դիրիժոր՝ Վարուժան Կոջյան (ԱՄՆ)
Սկիզբը՝ ժամը 19.30
Տոմսերը վաճառվում են «Արամ Խաչատրյան» համերգասրահի տոմսարկղում, ամեն օր ժամը 11-18-ը:

ԵՐՔԱՂԽՈՐՀՐԴԻ ԳՈՐԾԿՈՄԻ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՉՅԱ ՂԱՓԼԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Սեպտեմբերի 19-ին 25-րդ Թատերաշրջանի բացում

Նոր ներկայացում
Սեպտեմբեր 22

ԵՐՎԱՆԴ ՕՏՅԱՆ
Սեր եւ ծիծաղ

Թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար
ՀՀ արվեստի վաստակավոր գործիչ ԱՐՄԵՆ ԽԱՆԴԻԿՅԱՆ

Տոմսերը վաճառվում են, ընդունվում են կոլեկտիվ հայտեր, տոմսարկղը բաց է ամեն օր ժամը 18-ից 19-ը
Հեռախոս՝ 52-47-23
Ներկայացումների սկիզբը՝ ժամը 18:30-ին

Լուրերի Շուք

Ընդառաջում հանուն ուժի

«Եթե Բորիս Ելցինը խնդրի ինձ հասարակության մեջ համաձայնության եւ տնտեսության մեջ կայունացման համար դադարեցնել որեւէ քաղաքական գործունեություն, ես նրան կընդառաջեմ», «ԻՖ»-ին տված հարցազրույցում հայտարարեց Ռուսաստանի լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցության ղեկավար Վլադիմիր Ժիրինովսկին: Նա ավելացրեց, որ առանց ավտորիտար իշխանության ռեժիմի մոտակա 10 տարիների ընթացքում Ռուսաստանը հեռու չի գնա»: ■

Թուրք թերթ... Թուրանում

Երեկ Ուզբեկստանում տեղի ունեցավ թուրքական «Զամոն Ուզբեկիստոն» («Ուզբեկստանի ժամանակը») թերթի ներկայացումը, որը լույս կտեսնի թուրքերեն եւ ուզբեկերեն ամիսը 2 անգամ, 15 հազար տպաքանակով: Հրատարակողը «Զամոն» թերթն է, որը Թուրքիայի ամենախոշոր հասարակական-քաղաքական թերթերից մեկն է: «Զամոն Ուզբեկիստոնի» գլխավոր խմբագիրը, որը երկարաժամկետ պայմանագրով աշխատելու է Ուզբեկստանում, հաղորդեց «ԻՖ»-ին, որ նմանատիպ թերթեր արդեն ստեղծվել են Ադրբեջանում, Ղազախստանում եւ Ղրղզստանում: Նրա խոսքերով, «Թուրքիայի քաղաքացիներին շատ են հետաքրքրում Ուզբեկստանում տեղի ունեցող գործընթացները»: Իսկ Ուզբեկստանը, որն ընտրել է զարգացման թուրքական մոդելը, պետք է ավելի շատ իմանա Թուրքիայի մասին, գտնում է գլխավոր խմբագիրը՝ Փուլատ Յըլմազը: ■

Օ՜ Վերոնիկա, օ՜ Կաստրո

«Հարուստներն էլ են լալիս» բազմասերիանոց կինոնկարի գլխավոր դերակատար Վերոնիկա Կաստրոն ընդունել է Տաշքենդի միջազգային կինոփառատոնին մասնակցելու հրավերը: Այն կբացվի հոկտեմբերի 8-ին: Փառատոնին մասնակցելու համաձայնություն են տվել Ասիայի, Աֆրիկայի եւ Լատինական Ամերիկայի 42 պետություններ: ■

Ամենավնասաբերը

«Նոյյան տապանին» հայտնի դարձավ, որ 1992 թ. օգոստոսի դրությամբ երկաթուղային տրանսպորտի վնասները կազմում են 65,8, ավտոմոբիլային տրանսպորտինը՝ 98,5, հրատարակչություններինը՝ 0,2 միլիոն ռուբլի: Հայաստանի պետական վիճակագրության վարչության տվյալներով, ամենավնասաբեր ձեռնարկություններն ու կազմակերպությունները գտնվում են արդյունաբերության, շինարարության, ավտոտրանսպորտի եւ առեւտրի նախարարությունների համակարգում: ■

Լուրերը՝ Interfax-ի, «Սնարքի», «Նոյյան տապանի» եւ մեր թղթակիցների

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ
Խմբագիր ՅԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ
Տնօրէն ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

52.16.35 գլխ. խմբ.
58.18.41 խմբագիր
56.28.63 տնօրէն

Apple® Macintosh® համակարգչային շարուածք «Ազգ» թերթի

Azg Daily, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010
Editor H. AVEDIKIAN
ՀՀ Նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Երեւան-23, Արշակունեաց 2
Գրանցման թիւ 65
Տպաքանակ 20 000
Ստորագրուած է տպագրութեան 18.09.1992
Դասիչ 69149
Պատուէր 1546

digitised by A.R.A.R.@